Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра аудиту

БЕРБЕКА Мар'яна Богданівна

ГРОШОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВА: УПРАВЛІННЯ, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

(На матеріалах ТОВ «СТЕПСЕРВІС»)

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійна програма «Аудит та державний фінансовий контроль»

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконала студентка
групи ОАДФКм-21
Бербека Мар'яна

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Шестерняк М.М.

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА…… 6

1.1 Економічна сутність грошових потоків та їх класифікація……..... 6

1.2 Теоретико-методичні підходи до управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства……... 13

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА…….. 20

2.1 Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства ТОВ «СТЕПСЕРВІС»…… 20

2.2 Аналіз формування та використання грошових потоків підприємства ТОВ «СТЕПСЕРВІС»…… 25

2.3. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю грошових потоків підприємства…….. 31

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА…….. 38

3.1 Організаційно-методичне удосконалення процесу аналізу грошових потоків підприємства…… 38

3.2 Удосконалення системи аудиту грошових потоків на основі ризик-орієнтованого підходу та інформаційно-технологічної підтримки……... 43

ВИСНОВКИ..... 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 54

ДОДАТКИ 61

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високим рівнем конкуренції, динамічними змінами ринкового середовища та зростанням вимог до ефективності використання фінансових ресурсів. За таких обставин особливого значення набуває управління грошовими потоками, адже саме вони відображають реальний стан фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, визначають його платоспроможність, ліквідність та інвестиційну привабливість. Раціональна організація формування, розподілу та використання грошових потоків є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства, а системний аналіз та аудит виступають інструментами виявлення резервів їх оптимізації та підвищення ефективності фінансового менеджменту.

Значний доробок у дослідження грошових потоків зробили такі вітчизняні науковці та учені-економісти як: Ф. Аль-Тхані, Л. Вознюк, Г. Дребіт, О. Дзюблюк, А. Гропеллі, О. Іванілов, Л. Лігоненко, А. Загородній, Є. Мних, Т. Мерна, В. Савчук, Г. Ситник, Ф. Бутинець, Е. Нікбахт та інші, а також видатні представники світової економічної думки – Аристотель, К. Бруннер, Д. Лейдер, К. Маркс, Ф. Модільяні, І. Фішер та А. Шварц.

Мета дослідження полягає у комплексному вивченні процесів формування, використання, аналізу та контролю грошових потоків підприємства (на прикладі ТОВ «СТЕПСЕРВІС») з метою оцінки їх ефективності та розроблення практичних пропозицій щодо удосконалення системи управління, аналізу та аудиту грошових потоків.

Поставлена мета дослідження зумовлює **виконання таких завдань:**

– з'ясувати економічну сутність та класифікаційні ознаки грошових потоків підприємства;

– розкрити теоретико-методичні підходи до управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства;

– охарактеризувати організаційно-економічну діяльність підприємства

ТОВ «СТЕПСЕРВІС»;

– провести аналіз формування та використання грошових потоків підприємства ТОВ «СТЕПСЕРВІС»;

– здійснити оцінку ефективності системи внутрішнього контролю грошових потоків підприємства;

– розробити організаційно-методичні пропозиції щодо удосконалення аналізу грошових потоків підприємства;

– запропонувати шляхи удосконалення системи аудиту грошових потоків на основі ризик-орієнтованого підходу та інформаційно-технологічної підтримки.

Об'єктом дослідження є процес формування, використання та контролю грошових потоків підприємства ТОВ «СТЕПСЕРВІС».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та організаційно-практичні засади управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів: *діалектичний метод* використано для розкриття сутності грошових потоків та закономірностей їх формування; *історичний і логічний методи* застосовано для дослідження еволюції теоретичних підходів до управління й контролю грошових потоків; *методи аналізу та синтезу* використано для узагальнення теоретичних положень та інтерпретації отриманих даних; *економіко-статистичні методи* забезпечили можливість кількісної оцінки динаміки й структури грошових потоків підприємства; *порівняльний метод* застосовано для співставлення показників діяльності підприємства у різні періоди; *системно-структурний підхід* дав змогу встановити взаємозв'язки між елементами системи управління грошовими потоками; *метод графічного відображення* використано для наочного представлення результатів аналізу; *методи економічної діагностики й оцінювання ризиків* застосовано у процесі дослідження механізмів аудиту грошових потоків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних і методичних засад управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства, а також у розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності системи управління грошовими потоками на основі ризик-орієнтованого підходу та впровадження інформаційно-технологічних інструментів (зокрема BAS, системи «Клієнт-Банк» та автоматизованих процедур внутрішнього контролю).

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих методичних підходів і рекомендацій для вдосконалення системи управління, аналізу та аудиту грошових потоків ТОВ «СТЕПСЕРВІС» та інших підприємств. Застосування сформованих у роботі пропозицій сприятиме підвищенню якості фінансового менеджменту, посиленню внутрішнього контролю, зниженню ризиків ліквідності та оптимізації грошових потоків у сучасних умовах цифровізації.

Апробація наукових досліджень. Основні положення та результати роботи були представлені автором у вигляді тез і доповідей на науково-практичних конференціях, зокрема на тему: «Контроль і аудит грошових потоків підприємств: виклики воєнного часу та їх вплив на фінансову стійкість», «Сучасні методичні підходи до управління та аудиту грошових потоків підприємства».

Структура та обсяг дипломної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків Загальний обсяг основної частини становить 53 сторінок машинописного тексту і містить 10 таблиць, 8 рисунків та 2 формули. Список використаних джерел налічує 64 позиції**.**

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність грошових потоків та їх класифікація

Грошові потоки є однією з ключових категорій фінансово-економічної науки, оскільки вони відображають процеси формування, розподілу та використання грошових ресурсів підприємства в результаті його господарської діяльності. На відміну від бухгалтерських показників прибутку чи доходу, грошові потоки характеризують реальний рух коштів, що забезпечує здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати ліквідність та інвестувати у розвиток. Визначення економічної сутності грошових потоків та їх класифікація є необхідною передумовою для ефективного управління фінансовими ресурсами, обґрунтованого прийняття управлінських рішень і побудови системи аналізу та аудиту діяльності підприємства.

Як стверджує М. Дерій, «грошовий потік з точки зору обліку – це налагоджений, послідовний процес надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів) і належному руху документів» [8, с. 61].

На рисунку 1.1 відображено узагальнене визначення категорії «грошовий потік» та продемонстровано його роль як ключового чинника руху грошових ресурсів.

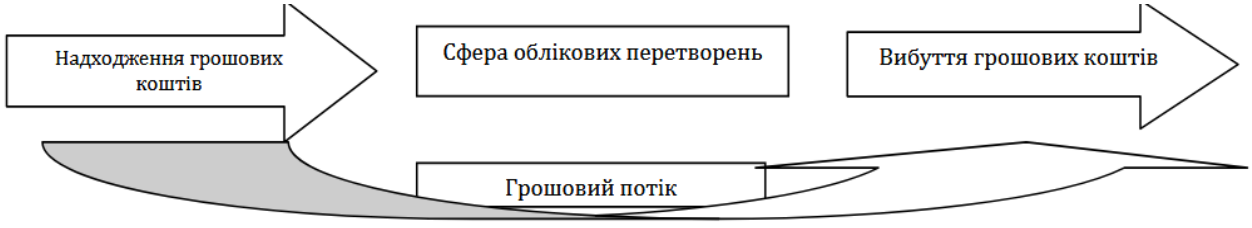

Рис. 1.1. Визначення поняття «грошовий потік» [8, с. 61]

Грошові потоки є відображенням реального руху коштів підприємства та реагують на будь-які зовнішні зміни. Порушення стабільності надходжень у поєднанні зі зростанням витрат знижують здатність підприємств своєчасно виконувати податкові зобов'язання та сплачувати інші обов'язкові платежі. Це призводить до скорочення фіскальних надходжень, що негативно позначається на можливостях держави виконувати соціальні, оборонні й інфраструктурні функції, особливо в умовах воєнного стану.

Перші концептуальні міркування щодо природи та функціонування грошей були висловлені ще в працях Аристотеля, який розглядав їх крізь призму «мистецтва робити гроші». Подальший розвиток цієї проблематики отримав у теорії капіталу К. Маркса, що ґрунтувалася на здатності грошей у процесі господарського обороту зростати за вартістю. Наступні наукові дослідження спрямовувалися на розширення й поглиблення теоретичних засад розуміння сутності грошей та капіталу. Вагомий внесок у розвиток західної економічної думки зробили К. Бруннер, Д. Лейдер, Ф. Модільяні, І. Фішер, А. Шварц, та інші науковці. Водночас тісний взаємозв'язок грошових коштів із різноманітними фінансовими активами зумовлює складність і багатогранність цієї економічної категорії. Саме тому в сучасній фінансово-економічній науці простежується формування різних підходів до трактування сутності та визначення змістових характеристик грошового потоку підприємства.

Таблиця 1.1 узагальнює різноманітні погляди, висвітлені в наукових та фахових джерелах, стосовно визначення категорії «грошові потоки».

Як випливає з таблиці 1.1, наведені визначення досліджуваного поняття засвідчують, що більшість науковців трактують «грошові потоки» як систематизований рух надходжень і витрат грошових коштів підприємства, який забезпечує безперервність фінансового циклу, відображає його здатність підтримувати платоспроможність та виступає ключовим індикатором ефективності управління фінансами.

Таблиця 1.1

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ГРОШОВІ ПОТОКИ»

Автори	Трактування поняття
А. Загородній, Л. Вознюк	«Грошовий потік – надходження і витрати грошових коштів під час господарської діяльності підприємства» [11].
В. Савчук	«Грошові потоки – це рух коштів, який забезпечує зв'язок між доходами, витратами та капіталом підприємства, формуючи базу для ефективного управління фінансами» [47].
Г. Дребіт	«Спрямований рух грошових коштів, який виражається в їх надходженні, розподілі та вибутті під час операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, результатом якого є наявний залишок грошових коштів та їх елементів» [10].
Е. Нікбахт, А. Гропеллі	«Міра ліквідності компанії, що складається з чистого доходу та безготівкових витрат, таких як амортизаційні відрахування» [35].
Є. Мних	«Сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які утворюються під час господарської діяльності підприємства і пов'язані із забезпеченням його платоспроможності» [32].
Л. Лігоненко, Г. Ситник	«Система розподілених у часі надходжень і витрат коштів, що генеруються господарською діяльністю, супроводжуються рухом вартості та виступають зовнішньою ознакою функціонування підприємства» [26].
О. Дзюблюк	«Грошові потоки представлені як базове джерело для погашення позик та спосіб оцінки кредитоспроможності підприємства» [9].
О. Іванілов	«Грошові потоки – це сукупність усіх надходжень і витрат грошових коштів підприємства за визначений період. Вони формують фінансовий цикл підприємства та забезпечують обіг його капіталу» [17].
Т. Мерна, Ф. Аль-Тхані	«Як єдиний потік, так і агрегована кількість потоків за фіксований період часу» [60].
Ф. Бутинець	«Грошові потоки – самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства» [4].

Примітка: Сформовано автором на основі джерел [4; 9; 10; 17; 11; 32; 26; 47; 60; 35].

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що «грошові потоки» – це інтегрований рух надходжень і витрат грошових коштів підприємства у межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що відображає безперервність його фінансового циклу, забезпечує підтримання платоспроможності й фінансової стійкості та виступає індикатором ефективності управління капіталом.

Ефективність діяльності будь-якого підприємства значною мірою визначається рівнем управління грошовими коштами (див. рис. 2), які виступають однією з найважливіших складових його активів. Грошові ресурси мають фундаментальне значення не тільки для ведення бухгалтерського обліку, але й для здійснення аналітичних та аудиторських процедур, оскільки вони є універсальним критерієм оцінювання інших облікових елементів. Вони пронизують усі стадії відтворювального процесу – від придбання ресурсів і виробничих операцій до реалізації продукції та одержання фінансових результатів, що свідчить про їх незаперечну роль у забезпеченні стабільності підприємства.

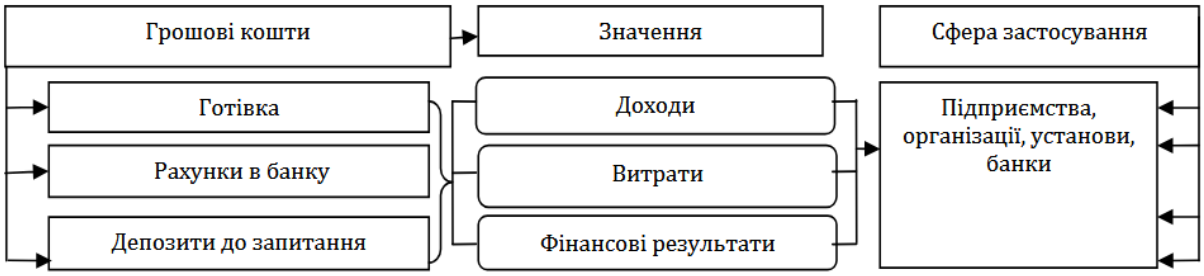

Рис. 1.2. Трактування поняття «грошові кошти» і сфера їх застосування [8, с. 61]

Для забезпечення результативного та цілеспрямованого управління грошовими потоками підприємства необхідною умовою виступає їх класифікація. Класифікаційний процес має враховувати основну мету – формування інформаційної бази щодо руху грошових коштів, яка забезпечує різні категорії користувачів актуальними відомостями для прийняття управлінських рішень. До таких користувачів належать фізичні та юридичні особи, а також органи державної влади, які потребують достовірної інформації про фінансові потоки підприємства. Відповідно, вибір критеріїв класифікації грошових потоків безпосередньо залежить від поставлених цілей, адже саме вони визначають доцільність застосування тих чи інших ознак систематизації.

Аналізуючи дефініції, закріплені у міжнародних та національних стандартах (див. рис. 3), доцільно відзначити, що визначення, сформульоване у НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [37; 31], є більш точним

і релевантним, оскільки воно враховує специфіку регулювання фінансової звітності в Україні та орієнтоване на практичне застосування у діяльності підприємств.

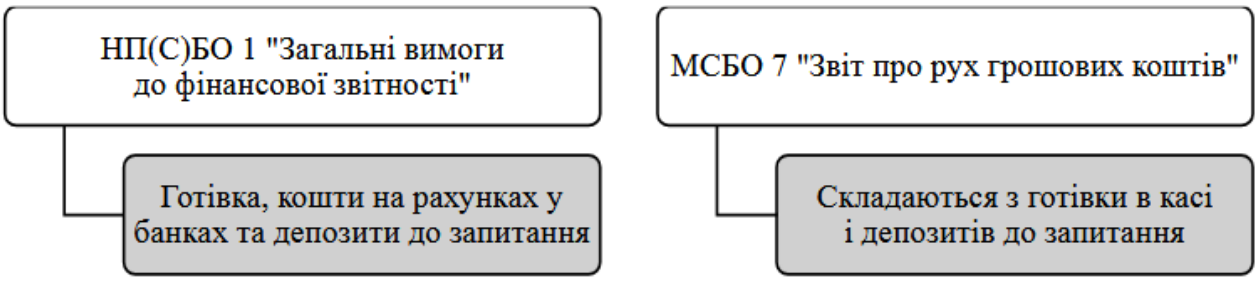

Рис. 1.3. Трактування грошових коштів за стандартами обліку

Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових джерел засвідчує низку проблем у підходах до класифікації грошових потоків, серед яких: 1) відсутність єдиної узгодженої та комплексної методології; 2) дублювання класифікаційних ознак у працях різних дослідників; 3) надмірна кількість ознак, що повторюють уже існуючі класифікаційні критерії.

Відповідно, формування теоретичних засад класифікації грошових потоків потребує систематизації наявних підходів, їх критичного переосмислення та доповнення новими класифікаційними параметрами, що забезпечить підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Пропонуємо розглянути найбільш прийнятну систематизацію (класифікацію) грошових потоків у національній економіці (див. табл. 1.2).

Як видно з таблиці 1.2, вищезазначена систематизація грошових потоків виокремлює дванадцять класифікаційних ознак: 1) за напрямами руху; 2) за видом валют; 3) за характером; 4) за розподілом у часі; 5) за формами використання грошових коштів; 6) за видом діяльності; 7) за методом розрахунку обсягу грошового потоку; 8) за рівнем збалансованості обсягу; 9) за регулярністю здійснення; 10) за масштабами обслуговування господарського процесу; 11) за рівнем передбачуваності; 12) за стабільністю часових інтервалів формування . Кожна з ознак передбачає певні критерії поділу грошових потоків,

що дає змогу комплексно охарактеризувати їхню структуру та особливості функціонування в національній економіці.

Таблиця 1.2

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Класифікаційна ознака	Види грошових потоків
1) За напрямами руху	- Вхідні - Вихідні
2) За видом валюти	- У національній валюті - В іноземній валюті
3) За характером	- Внутрішній - Зовнішній
4) За розподілом у часі	- Поточні (теперішні) - Очікувані (майбутні)
5) За формами використаних грошових коштів	- Готівковий - Безготівковий
6) За видом діяльності	- Від операційної діяльності - Від фінансової діяльності - Від інвестиційної діяльності
7) За методом розрахунку обсягу грошового потоку	- Валовий - Чистий
8) За рівнем збалансованості обсягу	- Збалансований - Незбалансований
9) За регулярністю здійснення	- Регулярний - Нерегулярний
10) За масштабами обслуговування господарського процесу	- Грошовий потік по підприємству в цілому - Грошовий потік за окремими структурними підрозділами підприємства - Грошовий потік по окремих господарських операціях
11) За рівнем передбачуваності	- Повністю передбачуваний - Недостатньо передбачуваний - Непередбачуваний
12) За стабільністю часових інтервалів формування	- Повністю передбачуваний - Недостатньо передбачуваний - Непередбачуваний

З огляду на те, систематизація грошових потоків у національній економіці дозволяє комплексно розкрити їхню природу та функціональне призначення. Виділення дванадцяти класифікаційних ознак забезпечує можливість багатогранного аналізу руху грошових коштів, що, у свою чергу, сприяє більш точному визначенню їхньої ролі в забезпеченні фінансової стабільності, ефективності господарських процесів та стійкого розвитку економіки. Такий

підхід створює підґрунтя для формування дієвої системи управління грошовими потоками на макро- та мікрорівні.

Для глибшого розуміння сутності грошових потоків та організації ефективного, цілеспрямованого управління ними розглянемо також таблицю 1.3, де подано шість ключових класифікаційних ознак, що мають універсальний характер, проте не охоплюють усіх можливих підходів: за видом господарської діяльності, напрямом руху коштів, формою, видами, рівнем достатності обсягу та методом його розрахунку.

Таблиця 1.3

ГРУПУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЗА РІЗНИМИ КЛАСИФІКАЦІЙНИМИ ОЗНАКАМИ [48, с. 62]

Класифікаційна ознака	**Найменування грошових потоків**
За видом господарської діяльності	Операційний грошовий потік; Інвестиційний грошовий потік; Фінансовий грошовий потік
За напрямом руху грошових коштів	Вхідний грошовий потік; Вихідний грошовий потік
За формою грошових активів	Безготівковий грошовий потік; Готівковий грошовий потік; Еквіваленти грошових коштів
За видами валютами	Грошовий потік в національній валюті; Грошовий потік в іноземній валюті
За рівнем достатності обсягу	Оптимальний грошовий потік; Надлишковий грошовий потік; Дефіцитний грошовий потік
За методом обчислення обсягу грошового потоку	Чистий (сальдовий) грошовий потік; Валовий (сукупний) грошовий потік

Узагальнюючи дану економічну категорію, зазначимо, що грошові потоки є системоутворюючим елементом фінансового механізму підприємства, який виявляється у таких ключових аспектах:

1) Грошові потоки є ключовим елементом фінансового механізму підприємства, що забезпечує безперервність господарських процесів, ліквідність і фінансову стійкість. Їх багаторівнева класифікація відображає складність цієї економічної категорії та створює методологічне підґрунтя для ефективного управління й підвищення результативності фінансової діяльності в умовах динамічного ринку.

2) Класифікація грошових потоків виступає важливим інструментом фінансового аналізу та управління, оскільки структурує інформацію про рух коштів, дає змогу виявляти дисбаланси, прогнозувати потреби у фінансуванні та оптимізувати надходження й витрати.

3) Грошові потоки відображають реальний рух коштів підприємства, що визначає його здатність виконувати зобов'язання, підтримувати ліквідність і здійснювати інвестиції. Їх науково обґрунтована класифікація є необхідною передумовою для формування дієвої системи управління фінансовими ресурсами, прийняття виважених рішень та проведення аналізу й аудиту діяльності.

1.2. Теоретико-методичні підходи до управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства

Теоретико-методичні підходи до управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства базуються на інтеграції економічних категорій, концепцій фінансового менеджменту та сучасних методів фінансового контролю. При цьому, управління грошовими потоками трактується як безперервний процес забезпечення стабільності руху коштів, підтримання оптимального співвідношення їх надходження та використання з метою досягнення фінансової рівноваги та стратегічної стійкості.

Управління грошовими потоками становить важливий сегмент фінансової роботи, від якого залежить не лише досягнення поточних результатів, але й забезпечення динаміки подальшого розвитку суб'єкта господарювання. Основна мета управління грошовими потоками полягає у підтриманні фінансової

рівноваги підприємства шляхом досягнення балансу між надходженнями та витратами коштів, а також завдяки їх часовій узгодженості.

Висока значущість грошових потоків у забезпеченні стабільності та розвитку підприємства зумовлює необхідність підвищення ефективності управління ними. Як і будь-який інший управлінський процес, управління грошовими потоками базується на низці принципів, що інтегровані в загальну систему менеджменту господарської діяльності.

Проведені дослідження показують, що до вирішальних принципів управління грошовими потоками належать:

1) принцип інформативної достовірності, який передбачає наявність повної, об'єктивної та достовірної інформаційної бази щодо змін і руху грошових коштів за всіма видами діяльності;

2) принцип збалансованості, що вимагає оптимізації обсягів і структури грошових потоків у процесі управління;

3) принцип ефективності, спрямований на раціональне використання грошових ресурсів з метою формування додаткових інвестиційних можливостей;

4) принцип ліквідності, який передбачає підтримання належного рівня платоспроможності за рахунок синхронізації позитивних і негативних потоків у конкретному часовому інтервалі.

Реалізація цих принципів визначає організацію процесу управління грошовими потоками, що охоплює такі послідовні етапи:

1 етап – забезпечення повного й достовірного обліку грошових потоків та формування необхідної звітності;

2 етап – аналіз руху коштів у попередніх періодах;

3 етап – оптимізація структури й напрямів грошових потоків;

4 етап – планування руху коштів за видами діяльності;

5 етап – організація ефективного контролю за станом та динамікою грошових потоків підприємства.

Аналітичний аспект грошових потоків ґрунтується на поєднанні кількісних і якісних методів дослідження, що дає змогу виявляти структуру, динаміку,

збалансованість та достатність фінансових ресурсів для поточної, інвестиційної й фінансової діяльності підприємства. Аналіз грошових потоків є інструментом не лише ретроспективної оцінки результатів діяльності, але й обґрунтованого прогнозування майбутніх тенденцій, формування планових показників і своєчасного коригування відхилень фактичних результатів від запланованих [33].

Потреба у здійсненні аналізу грошових потоків зумовлюється обмеженістю фінансових ресурсів підприємства, нестабільністю його фінансового стану, ймовірністю втрати платоспроможності, а також необхідністю підвищення результативності управління рухом коштів. Концептуальні засади аналізу грошових потоків, що інтегрують мету, завдання, об’єкти, принципи та методи дослідження, відображені на рисунку 1.4.

Аналіз грошових потоків підприємства розглядається як процес вивчення системи показників та особливостей їх формування, спрямований на виявлення ключових тенденцій і закономірностей з метою визначення резервів для підвищення ефективності управління ними [27, с. 95].

Головною метою аналізу грошових потоків є визначення рівня достатності формування фінансових ресурсів, оцінка ефективності їх використання, а також виявлення ступеня узгодженості та синхронності позитивних і від’ємних потоків грошових коштів підприємства.

Таким чином, аналіз грошових потоків виступає не лише дієвим інструментом оцінки фінансових результатів діяльності підприємства, але й важливим елементом системи управління, що забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Його результати дають змогу виявити слабкі місця у фінансовій політиці, оцінити здатність підприємства до самофінансування та інвестування, а також визначити напрями підвищення ефективності використання грошових ресурсів. У поєднанні з методами аудиту аналіз створює основу для комплексної оцінки достовірності облікових даних і фінансової звітності, що дозволяє своєчасно запобігати виникненню кризових

ситуацій і сприяє підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

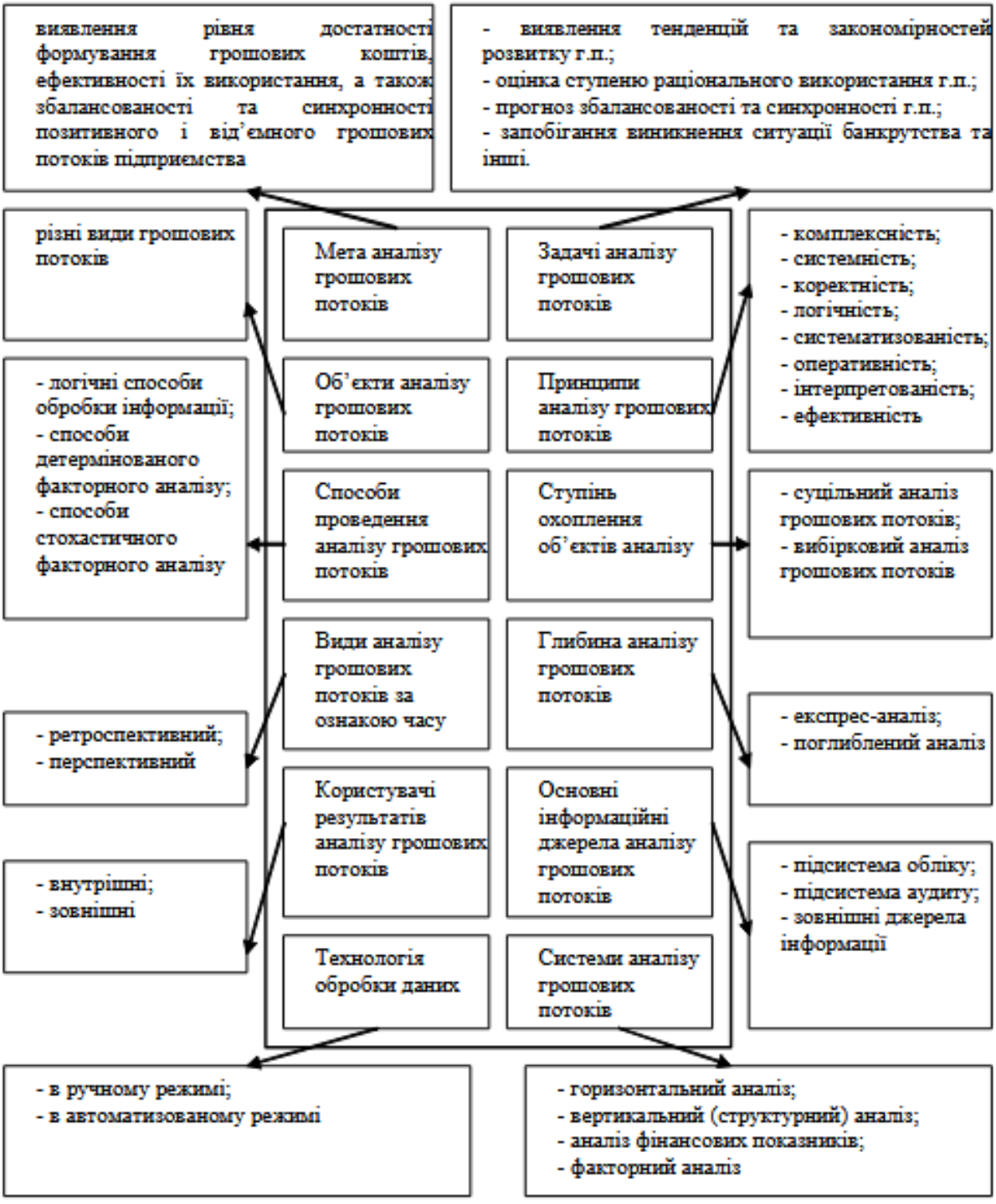

Рис. 1.4. Концептуальні основи аналізу грошових потоків підприємства [58, с. 125]

Слід підкреслити, що до основних завдань аналізу грошових потоків відносять: 1) ідентифікацію тенденцій і закономірностей у динаміці грошових потоків підприємства; 2) оцінювання рівня раціональності використання

наявних грошових ресурсів; 3) виявлення та запобігання ризикам фінансової неспроможності й банкрутства; 4) дослідження чинників, що впливають на збалансованість і синхронізацію грошових потоків за обсягами та часовими параметрами для забезпечення стабільної платоспроможності підприємства; 5) пошук резервів підвищення ефективності та інтенсивності використання грошових потоків у межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Отже, результати аналізу грошових потоків формують інформаційне підґрунтя для подальших контрольних процедур та забезпечують основу для оцінки достовірності фінансових даних. Водночас сам по собі аналіз не гарантує відсутності ризиків чи викривлень у звітності, що зумовлює необхідність застосування аудиту. Саме аудит дозволяє не лише підтвердити правильність і повноту відображення руху грошових коштів у бухгалтерському обліку, але й виявити потенційні загрози фінансовій стійкості підприємства, посилюючи довіру до його звітності з боку інвесторів, кредиторів та державних інституцій.

Аудит грошових потоків нині постає вирішальним інструментом підтвердження достовірності фінансової інформації, виявлення ризиків та забезпечення прозорості фінансових процесів. Його функціональне призначення полягає у створенні гарантій для користувачів звітності щодо об’єктивності інформації, що використовується в управлінських, інвестиційних і державних рішеннях. Особливої ваги набуває застосування ризик-орієнтованих підходів, цифрових технологій та дистанційних методів перевірки. Доцільним є також інтегрування елементів фінансового та операційного аудиту, що сприяє комплексному оцінюванню ефективності управління грошовими потоками та рівня фінансової безпеки підприємства.

Як зазначають Рябчук О.Г. та Мосійчук Є.О., воєнний стан зумовлює безпрецедентні виклики для функціонування бізнесу, підвищуючи ризики втрати фінансової стійкості. За таких умов зростає роль аудиту фінансової стабільності, який дозволяє оцінити рівень ризиків, ефективність управління ресурсами та здатність підприємства до адаптації в кризовому середовищі. Автори підкреслюють, що фінансова стійкість підприємства є інтегральною

характеристикою, яка відображає його спроможність ефективно управляти ресурсами, підтримувати оптимальну структуру капіталу й забезпечувати розвиток навіть в умовах економічних потрясінь [46].

Визначальним чинником фінансової стійкості є фактичний рух грошових коштів, зафіксований у бухгалтерському обліку. Саме тому дослідження процесів надходження та витрачання коштів набуває першочергового значення для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства, що безпосередньо відображає його фінансово-економічний стан [45].

Не менш важливим є аспект прозорості фінансової інформації. Стандартизована та структурована звітність про грошові потоки підприємств виступає основним джерелом інформації для державних органів у процесі моніторингу економічної активності, прогнозування податкових надходжень і формування бюджетної політики в умовах дефіциту ресурсів.

В сучасних умовах воєнного стану аудит грошових потоків підприємств як форму контролю доцільно розглядати не лише як інструменти зміцнення їх фінансової стійкості, а й як системоутворюючі чинники забезпечення макрофінансової стабільності та стійкості публічних фінансів. Вони виконують функцію індикаторів фінансових ризиків, своєчасне виявлення яких створює підґрунтя для формування ефективних превентивних управлінських рішень як на мікро-, так і на макрорівні.

Формування даних про грошові потоки неможливе без якісної інформаційної бази, яка має повною мірою забезпечувати користувачів своєчасною, достовірною та змістовною інформацією. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень структура цієї бази повинна спиратися на повні та перевірені дані, що формуються в результаті обліку, аналізу, аудиту та використання зовнішніх джерел. Ефективна система управління грошовими потоками включає низку взаємопов’язаних підсистем, які постійно взаємодіють між собою. Кожна з них у процесі функціонування одночасно виступає як джерелом, так і споживачем інформації (див. рис. 1.5).

Організація інформаційної бази системи управління грошовими потоками передбачає опрацювання даних бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та зовнішніх джерел, а також виокремлення ключових показників, що формують основу цієї бази (Додаток А).

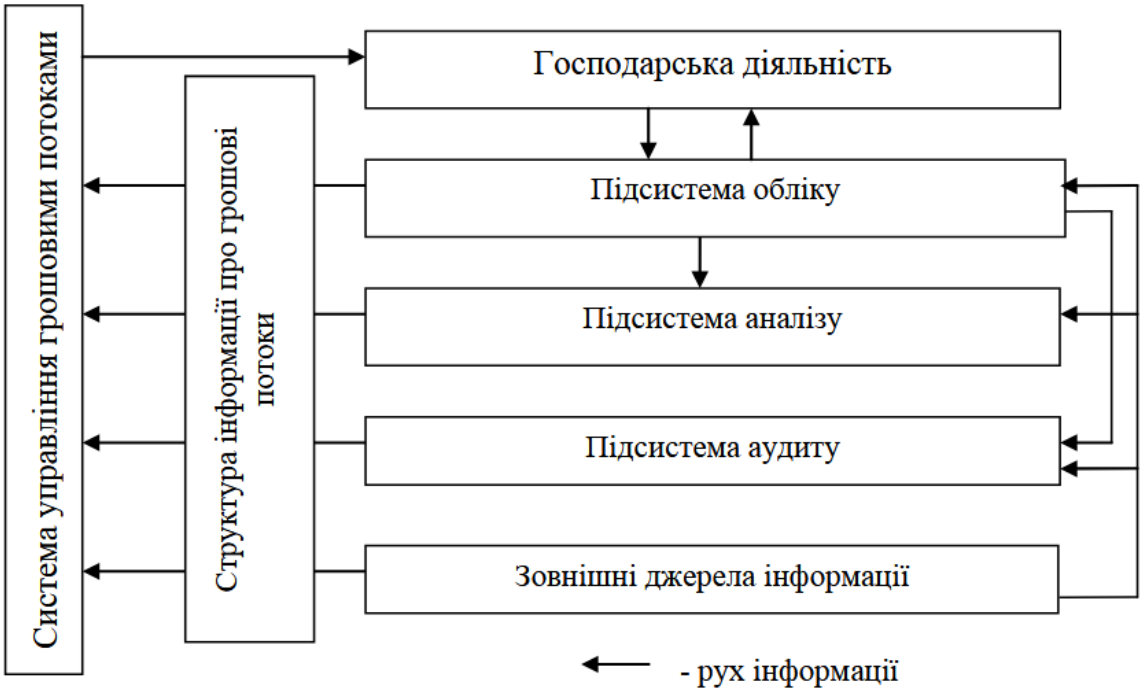

Рис. 1.5. Формування інформації про грошові потоки [57, с.149]

Удосконалення підходів до управління, аналізу та аудиту грошових потоків має ґрунтуватися на принципах адаптивності, цифрової трансформації, інтеграції ризик-орієнтованих методів та глибокої аналітичної інтерпретації фінансових даних. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення комплексної методики оцінювання ефективності управління грошовими потоками в контексті їхнього впливу на фіскальну стійкість та бюджетну безпеку держави в умовах надзвичайних ситуацій та воєнних викликів.

Отже, управління, аналіз та аудит грошових потоків підприємства становлять взаємопов’язану систему, що забезпечує фінансову рівновагу, ліквідність і стратегічну стійкість. Їх ефективність ґрунтується на достовірній інформаційній базі, дотриманні принципів збалансованості та прозорості, а також використанні сучасних аналітичних і контрольних методів. У поєднанні ці підходи створюють основу для обґрунтованих управлінських рішень та підвищення фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства ТОВ «СТЕПСЕРВІС»

Товариство з обмеженою відповідальністю «СТЕПСЕРВІС» (далі – ТОВ «СТЕПСЕРВІС») – логістична компанія, яка займається наданням транспортних послуг по Україні вже більше 10 років. Підприємство функціонує відповідно до чинного законодавства, створене на підставі Конституції України, Кодексу законів про працю, Цивільного кодексу та інших нормативно-правових актів. ТОВ «СТЕПСЕРВІС» є приватною власністю. Засновник підприємства – Ткачук Андрій Васильович.

ТОВ «СТЕПСЕРВІС» є юридичною особою. Права та обов'язки юридичної особи ТОВ «СТЕПСЕРВІС» набуло з дати реєстрації. Розмір статутного капіталу складає 100 000,00 (сто тисяч) гривень. Основним видом діяльності є надання транспортних послуг [49].

Практика показує, що ТОВ «СТЕПСЕРВІС» використовує лінійно-функціональну організаційну структуру діяльності (див. рис. 2.1). Звернемо увагу, що у лінійно-функціональній структурі управління домінування лінійної організації зберігається, але роль функціонального управління посилюється рівномірно щодо зростання рівня ієрархії. Якщо на рівні управління виробничою дільницею вплив функціональних служб невеликий, то в масштабах управління всім підприємством його значущість збільшується. Ці спеціалізовані функціональні підрозділи беруть на себе повну технічну підготовку виробничого процесу, розробку альтернативних управлінських рішень і, відповідно, звільняють лінійних керівників від виконання допоміжних завдань, як-от планування чи фінансові розрахунки [50]. Це свідчить про те, що підприємство, яке працює за лінійно-функціональною організаційною структурою, має значний потенціал для подальшого розширення своєї діяльності.

Рис. 2.1. Організаційна структура діяльності ТОВ «СТЕПСЕРВІС»

Примітка: Сформовано автором

Проведені дослідження свідчать про те, що основним поштовхом створення підприємства є наслідок економічних трансформацій в Україні після 2014 року. На фоні нестабільності курсу валют та ускладнення зовнішньоекономічної діяльності, багато українських підприємств почали переорієнтовуватися на внутрішній ринок. Це спричинило зростання попиту на ефективні та відносно недорогі послуги з перевезення сировини, готової продукції та інших товарів між регіонами.

Практика показує, що діюча система управління істотно впливає на ефективність роботи підприємства. Саме тому вона повинна забезпечувати надання якісної та своєчасної інформації. На рисунку 2.1 наведено основні функції логістичної компанії ТОВ «СТЕПСЕРВІС». Комплексне використання цих функцій дозволяє фірмі швидко та ефективно реагувати на зміни в ланцюгах постачання, що, у свою чергу, дає можливість приймати правильні та обґрунтовані рішення [19].

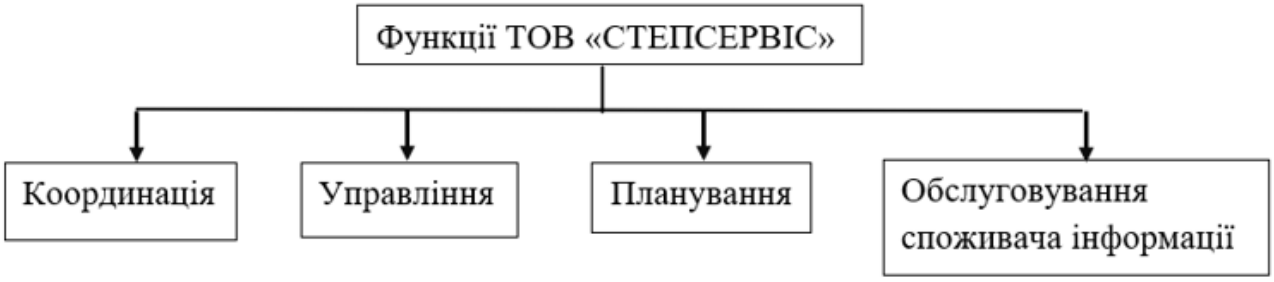

Рис. 2.2. Функції логістичної компанії ТОВ «СТЕПСЕРВІС»

Примітка: Сформовано автором

На той час великі поштові оператори були надто дорогими для перевезення об'ємного вантажу, а великі транспортні компанії не завжди були вигідними для малого та середнього бізнесу. Саме тому виникла ідея створити компанію, яка була б гнучкішою та вигіднішою за конкурентів, при цьому не потребуючи значних вкладень у дорогі вантажівки чи склади. Така стратегія також відома як *«Asset-Light»* (стратегія *«легка на активи»*).

«Asset-Light» – бізнес-модель, яка є доволі популярною у сфері логістики та полягає в мінімізації володіння дорогими активами, такими як транспортні засоби або інше виробниче обладнання. Натомість компанія орендує ці активи у інших контрагентів. Детальніше про переваги цієї моделі порівняно з традиційною у сфері логістики наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРАДИЦІЙНОЇ ТА «ASSET-LIGHT» БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ У СФЕРІ ЛОГІСТИКИ

Аспект	*Традиційна модель*	*Модель "Asset-Light"*
Основні активи	Власні вантажівки	Мінімальний власний транспорт
Операційна модель	Самостійне виконання перевезень	Координування перевезень, використовуючи перевізників
Капітальні інвестиції	Високі: постійні вкладення у ремонт та оновлення автопарку	Низькі: вкладення переважно в IT, маркетинг та персонал

Примітка: Сформовано автором на основі джерел [64].

Для забезпечення безперебійної роботи підприємство повинно бути оснащене відповідними видами ресурсів:

- *технічне забезпечення* – комплекс технічних засобів, призначених для обробки, зберігання та передачі даних;
- *інформаційне забезпечення* – система засобів формалізованого опису даних, класифікаторів, довідників та баз даних, необхідних для підтримки управлінських процесів;
- *математичне забезпечення* – сукупність програмного забезпечення та інструментів розробки, що використовуються для ефективного управління матеріальними потоками. Його основне завдання полягає у забезпеченні функціонування технічних засобів, автоматизації обробки текстової та довідкової інформації.

У процесі впровадження логістичної системи підприємство могла зіштовхнутися з низкою обмежувальних чинників, а саме:

- дефіцит кваліфікованих працівників;
- неготовність персоналу до організаційних змін;
- недостатньо чітке формулювання кінцевої мети;
- необхідність структурної реорганізації, а також регулярного перегляду та оптимізації наявних бізнес-процесів [25].

Безумовно, у цьому випадку проєктування логістичної системи базувалося на інформаційних потребах ТОВ «СТЕПСЕРВІС». Ключовим завданням було визначити, які саме дані є найбільш необхідними фахівцям з логістики для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Зважаючи на те, що підприємство вже понад десять років успішно функціонує та продовжує розвиватися, його засновнику вдалося ефективно впровадити логістичну інформаційну систему.

Клієнтська база ТОВ «СТЕПСЕРВІС» сформована переважно великими суб'єктами господарювання, серед яких домінуючу частку займають великі агрохолдинги. Така орієнтація на потужних гравців сільськогосподарського

ринку визначає профіль компанії як надійного та масштабного логістичного партнера. Обслуговування агрохолдингів вимагає здатності до сезонного масштабування та забезпечення значних обсягів вантажних перевезень, особливо в період збору врожаю. При цьому, клієнтська база може включати й інші великі підприємства, що працюють у суміжних галузях, які потребують регулярного та великотоннажного автомобільного транспортування. Загалом, клієнтський портфель підприємства свідчить про її високу довіру на ринку та здатність задовольняти потреби великих корпоративних замовників.

Отже, можна зробити висновок, що ключовими перевагами для ТОВ «СТЕПСЕРВІС» є такі:

1) *Фінансова гнучкість***.** Підприємство не обтяжене кредитними зобов'язаннями, пов'язаними з придбанням дорогої техніки, що, у свою чергу, підвищує рівень рентабельності та знижує ризики в періоди економічних спадів.

2) *Швидкість та адаптивність.* Компанія має можливість оперативно змінювати напрямки, обсяги та типи перевезень залежно від кон'юнктури ринку.

3) *Зосередження на ключових компетенціях.* Основна увага спрямована на управління ланцюгами постачання та надання якісних послуг клієнтам, а не на утримання транспортних засобів чи пошук персоналу.

4) *Масштабованість діяльності.* Збільшення обсягів робіт не потребує придбання нових транспортних засобів – достатньо залучати додаткових підрядників, що забезпечує швидке розширення бізнесу.

Разом із тим, окрім переваг, існують і певні недоліки моделі «Asset-Light»**,** зокрема:

1) *Контроль якості.* Це є одним із ключових ризиків, оскільки якість надання транспортних послуг повністю залежить від підрядників. Відтак виникає потреба у значних інвестиціях у системи моніторингу та суворий відбір партнерів для підтримання належного рівня сервісу та ділової репутації компанії.

2) *Зниження маржинальності окремих замовлень.* Підприємство отримує менший дохід із кожного окремого перевезення, оскільки частина прибутку

передається підрядникам. Проте цей недолік може бути компенсований збільшенням загального обсягу виконаних замовлень.

2.2. Аналіз формування та використання грошових потоків підприємства ТОВ «СТЕПСЕРВІС»

Грошові потоки підприємства – це поняття, яке охоплює всі грошові операції (припливи та відтоки), розділені в часі, що виникають як наслідок економічної діяльності суб'єкта господарювання. Аналіз грошових потоків проводиться з метою визначення фінансової стійкості підприємства, зокрема його здатності своєчасно акумулювати грошові ресурси. Це дає змогу оцінити, чи достатньо у компанії коштів для забезпечення виконання всіх запланованих видатків. Як ключовий інструмент управління грошовими коштами, аналіз дозволяє глибоко опрацювати інформаційну базу. Це, своєю чергою, слугує підґрунтям для формування оперативних і довгострокових управлінських рішень, а також для здійснення достовірного прогнозування та планування фінансових потоків підприємства [24].

Нестача (дефіцит) грошових коштів є однією з найгостріших проблем, з якою стикаються багато українських підприємств. Цей фактор суттєво обмежує потенціал як операційної, так і інвестиційної діяльності. Навіть фінансово стійкі компанії не застраховані від тимчасових касових розривів, які можуть призвести до втрати платоспроможності, зниження загальної фінансової стійкості та, зрештою, стати причиною банкрутства. Виходом із цієї ситуації є кваліфіковане управління фінансовими потоками, що включає ретельне планування надходжень і видатків. Для цього необхідно дослідити причини виникнення дефіциту та розробити ефективні механізми його усунення. Формування дієвої системи управління фінансовими потоками є основним напрямом у боротьбі з дефіцитом грошових коштів. Ця система має бути спроєктована таким чином, щоб забезпечувати успішне виконання як оперативних, так і стратегічних цілей господарської діяльності компанії [2].

Інформаційною базою для проведення аналізу грошових потоків слугує повний пакет фінансової звітності підприємства. До нього входять ключові форми: Звіт про фінансовий стан (Баланс), Звіт про сукупний дохід (Звіт про фінансові результати), деталізований Звіт про рух грошових коштів (що може бути підготовлений за прямим чи непрямим методом), а також Примітки, які надають необхідну розшифровку річних показників.

В Додатку Б представлено Баланс ТОВ «СТЕПСЕРВІС» та Звіт про фінансові результати за 2024 рік.

Для глибшого розуміння особливостей формування та використання грошових потоків ТОВ «СТЕПСЕРВІС» доцільно здійснити детальний аналіз його фінансової звітності. Зокрема, розглянемо структуру активів і пасивів підприємства, що дозволить оцінити, які ресурси формують його економічний потенціал та за рахунок яких джерел він фінансується. Такий аналіз є базою для подальшого дослідження руху грошових коштів і визначення ключових факторів, що впливають на ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість компанії. У таблиці 2.2 наведено основні показники активів підприємства за 2024 рік.

Отже, за результатами аналізу активів підприємства можна зробити такі висновки:

1. Мінімальна частка необоротних активів**.** Їхня питома вага становить лише 1,45% від загальної валюти Балансу (77 301,9 тис. грн), що є прямим підтвердженням того, що ТОВ «СТЕПСЕРВІС» успішно реалізує модель «Asset-Light».

2. Обмежене інвестування у власні активи (відсутність капіталізації). Основна діяльність підприємства ґрунтується на використанні залучених ресурсів (субпідрядників) та інформаційних технологій, а не на формуванні власної матеріально-технічної бази (транспорт, склади тощо).

3. Зменшення тенденції розвитку основних засобів. Залишкова вартість необоротних активів зменшилася на 2%**,** що свідчить про відсутність суттєвих

інвестицій у власний автопарк чи нерухомість упродовж звітного періоду, а також про переважання зносу над оновленням активів.

Таблиця 2.2

АНАЛІЗ АКТИВІВ (РОЗДІЛ І ТА ІІ БАЛАНСУ)

Показник	На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.	Динаміка	Аналіз
УСЬОГО АКТИВІВ (Р. 1300)	55 592.9 тис. грн	77 301.9 тис. грн	↑ 39.0%	Загальне зростання масштабів бізнесу.
Необоротні Активи (Р. 1095)	1 144.5 тис. грн	1 121.2 тис. грн	↓ 2.0%	Мінімальна частка активів (приблизно 1.45% від УСЬОГО). Підтвердження моделі «Asset-Light» — майже немає власних основних засобів.
Оборотні Активи (Р. 1195)	54 448.4 тис. грн	76 180.7 тис. грн	↑ 39.9%	Домінуюча частка активів (приблизно 98.55%), що типово для торгівлі/експедиторських послуг.
Дебіторська заборгованість (Р. 1125)	1 076.5 тис. грн	15 177.9 тис. грн	↑ 14.1 раз	Критичне зростання. Вказує на значне збільшення продажів із відстрочкою платежу. Це є головною причиною «касового розриву» (збільшення чистого грошового потоку).
Гроші та їх еквіваленти (Р. 1165)	3 834.1 тис. грн	12 161.1 тис. грн	↑ 3.1 раз	Значне зростання ліквідності (грошових резервів) на кінець року.

Примітка: Сформовано автором на основі Балансу ТОВ «СТЕПСЕРВІС» за 2024 рік.

Для комплексної оцінки фінансового стану підприємства необхідно розглянути не лише структуру активів, але й джерела їх формування. Аналіз пасивів дозволяє визначити співвідношення власного та залученого капіталу, виявити рівень фінансової незалежності компанії, а також оцінити її здатність забезпечувати стабільність діяльності за рахунок внутрішніх ресурсів. У таблиці 2.3 наведено основні показники структури пасивів та динаміку фінансової стійкості ТОВ «СТЕПСЕРВІС» за 2024 рік.

Таблиця 2.3

АНАЛІЗ ПАСИВІВ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ (РОЗДІЛ І, ІІ, ІІІ БАЛАНСУ)

Показник	На початок 2024 р.	На кінець 2024 р.	Динаміка	Аналіз
УСЬОГО ПАСИВІВ (Р. 1900)	55 592,9 тис. грн	77 301,9 тис. грн	↑ 39.0%	Загальне фінансування зросло відповідно до активів.
Власний капітал (Р. 1495)	2 511,7 тис. грн	3 355,4 тис. грн	↑ 33.6%	Зростання відбулося за рахунок чистого прибутку 2024 р. (Нерозподілений прибуток).
Коефіцієнт Автономії (Власний капітал / Активи)	4.5%	4.3%	↓	Критично низька фінансова стійкість. Понад 95% компанії фінансується за рахунок зовнішніх джерел.
Поточні Зобов'язання (Р. 1695)	53 081,2 тис. грн	73 946,5 тис. грн	↑ 39.3%	Основне джерело фінансування - поточні борги. Довгострокові зобов'язання (Р. 1595) відсутні.
Кредиторська заборгованість (Р. 1615)	38 339,1 тис. грн	50 684,0 тис. грн	↑ 32.2%	Ключовий елемент зобов'язань. Це борги перед перевізниками-субпідрядниками та постачальниками. Це операційна заборгованість.
Інші поточні зобов'язання (Р. 1690)	14 616,3 тис. грн	23 056,6 тис. грн	↑ 57.8%	Різке зростання. Ймовірно, це короткострокові банківські кредити або позики для фінансування операційних розривів (через зростання дебіторки).

Примітка: Сформовано автором на основі Балансу ТОВ «СТЕПСЕРВІС» за 2024 рік.

Отже, за результатами аналізу пасивів підприємства можна зробити такі висновки:

1. Комерційний кредит є основним джерелом фінансування**.** Основна частина зобов’язань підприємства (50,6 млн грн) припадає на кредиторську заборгованість за товари, роботи та послуги**.** Це переважно борги перед субпідрядниками (перевізниками), яким компанія ще не здійснила оплату за надані послуги. Таким чином, ТОВ «СТЕПСЕРВІС» фактично фінансує свою операційну діяльність за рахунок відстрочки платежів постачальникам і партнерам, використовуючи комерційний кредит як основний інструмент підтримання ліквідності.

2. Зростання інших поточних зобов'язань. Відчутне збільшення суми інших поточних зобов'язань (Р. 1690) свідчить про можливе залучення короткострокових позик – як від фінансових установ, так і від пов'язаних сторін. Ймовірною причиною цього є необхідність покриття касових розривів, що виникли через істотне зростання дебіторської заборгованості, виявлене під час аналізу активів.

3. Загальна характеристика фінансової стійкості: така структура пасивів свідчить про високу залежність компанії від зовнішніх джерел фінансування та домінування короткострокових боргових зобов'язань. Це зумовлює підвищений рівень фінансових ризиків і потребує більш збалансованої політики управління капіталом для забезпечення стабільності грошових потоків.

Після аналізу структури активів та пасивів доцільно перейти до оцінки результативності фінансово-господарської діяльності підприємства. Аналіз показників Звіту про фінансові результати дає змогу визначити динаміку доходів, витрат і прибутковості компанії, а також оцінити ефективність використання наявних ресурсів. Такий аналіз є важливою складовою комплексного дослідження грошових потоків, оскільки дозволяє простежити взаємозв'язок між обсягами операційної діяльності, рівнем витрат та фінансовими результатами. У таблиці 2.4 наведено основні показники фінансових результатів діяльності ТОВ «СТЕПСЕРВІС» за 2024 рік.

Отже, за результатами аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ «СТЕПСЕРВІС» можна зробити такі висновки:

1. Динаміка зростання обсягів діяльності підприємства:

- Підприємство продемонструвало значне масштабування бізнесу: чистий дохід (Р. 2000) зріс майже на 94,7% – з 36375,0 тис. грн до 70 827,3 тис. грн. Це свідчить про успішне розширення ринку збуту та підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах адаптації економіки.

- Зростання собівартості реалізації (Р. 2050) відбулося пропорційно доходу (на 91,6%), що підтверджує ефективне управління операційними витратами. Для логістичної компанії це є позитивною ознакою, адже основна

частина собівартості – це оплата послуг субпідрядників, тобто підприємство ефективно делегує виконання замовлень, зберігаючи гнучкість бізнес-моделі.

2. Стратегія цінового лідерства підприємства та зниження показника рентабельності:

- ТОВ «СТЕПСЕРВІС» дотримується стратегії цінового лідерства (низькі ціни для залучення клієнтів), що забезпечує привабливість послуг для клієнтів, але водночас зумовлює низький рівень рентабельності продажу. Це дозволяє залучати клієнтів, але залишає мінімальний запас міцності.
- У 2024 році спостерігається відносне зниження показника рентабельності на 4,62%**,** що є тривожним сигналом. Це свідчить про те, що темпи зростання витрат перевищили темпи зростання доходу, що підвищує фінансову вразливість компанії. В умовах високої частки короткострокових зобов'язань подальше зниження рентабельності може призвести до дефіциту коштів для обслуговування боргу та створити ризики втрати фінансової стійкості.

Таблиця 2.4

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ (ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ 2024 Р.)

Показник	2024 рік	2023 рік	Динаміка	Аналіз
Чистий дохід (Р. 2000)	70 827.3 тис. грн	36 375.0 тис. грн	↑ 94.7%	Майже подвоєння обсягів роботи.
Собівартість реалізації (Р. 2050)	(67 814.0) тис. грн	(35 388.7) тис. грн	↑ 91.6%	Собівартість зростає пропорційно до доходу (що очікувано, оскільки це оплата субпідрядникам).
Валовий прибуток	3 013.3 тис. грн	986.3 тис. грн	↑ 3.1 раз	
Чистий прибуток (Р. 2350)	843.7 тис. грн	442.8 тис. грн	↑ 90.5%	Прибуток зріс, але зберігається на дуже низькому рівні.
Рентабельність Продажу	1.19%	1.22%	↓ 4,62%	Рентабельність стабільна та критично низька.

Примітка: Сформовано автором на основі Звіту про фінансові результати (Форма № 2-м) ТОВ «СТЕПСЕРВІС» за 2024 рік.

Аналіз структури активів та пасивів ТОВ «СТЕПСЕРВІС» показав, що підприємство ефективно реалізує модель «Asset-Light», що проявляється у мінімальній частці необоротних активів (1,45% від загальної валюти балансу) та орієнтації на залучені ресурси і інформаційні технології замість капітальних інвестицій у власну інфраструктуру. Одночасно структура пасивів свідчить про високу залежність від зовнішнього фінансування. Тому фінансова стійкість підприємства оцінюється як незадовільна через надмірну залежність від зовнішніх джерел. Понад 95% активів фінансується за рахунок боргу. Цей борг є короткостроковим та формується переважно за рахунок комерційного кредиту (кредиторська заборгованість перед субпідрядниками), а не банківських позик. Підприємство є класичним експедитором з мінімумом власних основних засобів.

Фінансові результати ТОВ «СТЕПСЕРВІС» демонструють динамічне зростання обсягів діяльності: чистий дохід майже подвоївся, а собівартість реалізації зросла пропорційно доходу, що свідчить про ефективне управління операційними витратами. Водночас критично низька рентабельність продажу та відносне її падіння на 4,62% підкреслюють підвищений фінансовий ризик, особливо в умовах високого боргового навантаження.

Отже, ТОВ «СТЕПСЕРВІС» успішно нарощує обсяги діяльності та підтримує конкурентоспроможність, але зберігає вразливість фінансової стійкості, що потребує продуманого управління грошовими потоками та балансування між доходами, витратами і залученими ресурсами.

2.3. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю грошових потоків підприємства

Система внутрішнього контролю на підприємстві являє собою комплексний механізм, мета якого – забезпечити ефективне функціонування всіх аспектів господарської діяльності. Зокрема, вона виступає ключовим інструментом для управління грошовими потоками, забезпечуючи як безперебійність розрахунків із контрагентами, так і підтримку необхідного рівня прибутковості компанії. Така система охоплює сукупність процедур і

нормативних механізмів, які гарантують відповідність діяльності підприємства внутрішнім стандартам та зовнішнім регуляторним вимогам.

Головне завдання внутрішнього контролю – забезпечення фінансової стабільності та захист репутації шляхом запобігання ризикам та їх виявлення. Система включає аудит фінансових операцій, контроль за дотриманням внутрішніх політик та оцінку ефективності діяльності персоналу. Необхідною умовою її дієвості є адаптивність до змінних умов зовнішнього середовища. Таким чином, ефективний контроль грошових потоків не лише захищає від проблем, але й оптимізує бізнес-процеси, підвищуючи загальну результативність [3].

Контрольний процес формується як послідовність дій, що починаються з визначення кількісних та якісних нормативів. Наступний крок передбачає оцінку результатів, досягнутих у ході господарської діяльності. Ключовим елементом циклу є оперативне внесення коректив у випадках, коли виявлені фактичні показники не відповідають заздалегідь встановленим стандартам або мають розбіжності з тактичними чи довгостроковими стратегічними цілями. Контроль визнається однією з найбільш складних та пріоритетних функцій управління. Його ключовою характеристикою є універсальність (всеосяжність), яку необхідно враховувати на всіх рівнях. Кожен керівник, незалежно від свого ієрархічного становища, зобов’язаний здійснювати контрольні функції автоматично, як невід’ємну складову своїх професійних обов’язків, навіть якщо відповідне пряме доручення не було надано [22].

До основних функцій контролю належить збір, систематизована обробка та аналіз інформації про фактично досягнуті результати діяльності всіх структурних підрозділів підприємства. Наступна стадія передбачає порівняння цих результатів із плановими показниками, що дозволяє ідентифікувати та глибоко проаналізувати причини виявлених відхилень. Завершальною стадією є розробка конкретних заходів, необхідних для коригування діяльності та досягнення визначених стратегічних цілей. Таким чином, контроль розглядається не лише як фіксація розбіжностей, а як прогнозна функція,

спрямована на аналіз першопричин відхилень та виявлення можливих тенденцій подальшого розвитку.

Ефективна система управління обов'язково повинна інтегрувати систему внутрішнього контролю підприємства. Це зумовлено тим, що сучасний контроль має на меті не лише попередження, виявлення та усунення неправомірних дій, але й стимулювання належної поведінки персоналу. Важливим елементом контролю є усунення факторів, що можуть провокувати порушення, а також забезпечення визнання та винагороди за дотримання встановлених норм і процедур.

Внутрішній контроль є самостійною управлінською функцією, яка виконує роль системи спостереження та верифікації процесів функціонування об’єкта. Ця перевірка здійснюється як на предмет відповідності раніше прийнятим управлінським рішенням, так і з позицій законності та економічної доцільності. Шляхом внутрішнього контролю проводиться оцінка ступеня досягнення підприємством поставлених цілей, ідентифікуються виявлені відхилення та формується необхідний комплекс коригувальних заходів [44].

Внутрішній контроль за дотриманням порядку здійснення готівкових розрахункових операцій виділяється як самостійний напрям фінансового контролю. Його мета полягає у забезпеченні неухильного дотримання усіх норм, встановлених регуляторно-правовими актами, щодо проведення розрахунків готівковими коштами. Хоча фінансові показники є первинним об’єктом такого контролю, оскільки вони регламентують формування, розподіл та використання ресурсів, фактично він охоплює весь процес виробничо-господарської діяльності підприємства. Саме ця універсальність визначає провідну роль внутрішнього контролю грошових коштів (включно з готівковими) в загальній системі управління компанією [18].

Головна мета внутрішнього контролю операцій із готівковими коштами полягає у забезпеченні тотожності (достовірної відповідності) між обліковими та фактичними даними щодо наявних грошових коштів. Крім того, він має перевірити, наскільки порядок ведення обліку готівкових операцій відповідає

вимогам чинних законодавчих та нормативних актів. У зв’язку з цим, першочерговим завданням є аналіз актуальної нормативно-правової бази, яка регламентує як облік, так і сам процес внутрішнього контролю грошових коштів, зокрема готівкових.

Оскільки готівкові кошти є абсолютно ліквідним активом, вони найбільше схильні до ризику розкрадання та нецільового використання. Це обумовлює необхідність впровадження на підприємстві безперервного контролю за їхнім збереженням та рухом. Разом з тим, слід констатувати, що на практиці питанням контролю касових операцій приділяється недостатньо уваги. Така ситуація частково пояснюється історично: касові операції спочатку асоціювалися виключно з готівкою. Крім того, раніше чинна система контролю включала процедури як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту, що ефективно знижувало ймовірність суттєвого спотворення інформації про ці операції [18].

Практика свідчить, що раніше зовнішній контроль за готівковими операціями періодично здійснювався кредитними установами щодо своїх клієнтів. Однак на сучасному етапі основна функція контролю за дотриманням порядку проведення готівкових розрахункових операцій передана органам Державної податкової служби України [7]. Внаслідок цього зовнішній контроль значною мірою став формальним. Тому внутрішній контроль готівкових операцій набуває провідного значення у вирішенні всіх проблем, пов’язаних з організацією та веденням їх обліку. Це, своєю чергою, здійснює значний, а іноді й вирішальний вплив на формування достовірної інформації у бухгалтерській звітності підприємства.

Внутрішній контроль руху грошових коштів (включно з готівковими операціями) є невід’ємною складовою корпоративного управління. Його впровадження сприяє не лише підвищенню фінансової ефективності та стійкості підприємства, але й істотно мінімізує ризики фінансових збитків і шахрайства. Комплекс цілей та завдань, що стосуються внутрішнього контролю готівкових коштів, охоплює низку визначальних аспектів (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РУХУ ГОТІВКОВИХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Аспекти	Характеристика
1. Забезпечення фінансової безпеки підприємства	Основна мета внутрішнього контролю – запобігти можливості фінансових втрат і забезпечити безпеку готівкових коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства. Це включає запобігання крадіжці, розкрадання та нестачі готівки
2. Запобігання та виявлення фінансових ризиків та шахрайства	Внутрішній контроль спрямовано на попередження можливих фінансових ризиків, пов'язаних з використанням готівкових коштів. Важливе значення має виявлення шахрайських схем та недобросовісних дій, які можуть завдати фінансових збитків суб'єкту господарювання
3. Забезпечення ефективного використання готівкових коштів	Мета внутрішнього контролю – забезпечити раціональне та ефективне використання готівкових коштів. Це включає контроль за їх витратами, аналіз ефективності та оптимізацію фінансових потоків
4. Дотримання вимог законодавства та внутрішньоорганізаційних норм	Внутрішній контроль спрямовано на забезпечення дотримання законів, правил і регламентів, і навіть внутрішніх процедур підприємства. Це включає контроль за фінансовою звітністю, відповідність податковим нормам та правильне оформлення всіх операцій, пов'язаних із рухом готівки

Примітка: Сформовано автором на основі [44, с. 28].

Ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від організаційної структури та чіткого розподілу відповідальності за функціонування системи внутрішнього контролю. Керівник підприємства забезпечує формування та належне функціонування системи внутрішнього контролю, спрямованої на мінімізацію фінансових ризиків і дотримання регламентованих процедур. Бухгалтерська служба та касири виступають основними виконавцями контролю готівкових операцій, відповідаючи за достовірність обліку, перевірку первинних документів, своєчасність розрахунків і дотримання внутрішніх фінансових політик.

Практика свідчить, що система внутрішнього контролю грошових операцій (у тому числі готівкових) на підприємстві ТОВ «СТЕПСЕРВІС» функціонує недостатньо ефективно та не має системного характеру. Основні проблеми полягають у наступному:

1. Недостатнє інформаційне забезпечення – відсутня повноцінна система збору, обробки та передачі фінансової інформації для управлінських потреб, що ускладнює оперативне прийняття рішень.

2. Відсутність належного контролю за центрами відповідальності – не забезпечено дієвий моніторинг виконання планових показників та оцінку ефективності структурних підрозділів, що знижує прозорість і керованість фінансових процесів.

Проблеми функціонування системи внутрішнього контролю посилюються через відсутність уніфікованого підходу до організації контролю за операціями з грошовими коштами**.** На практиці спостерігається нераціональний розподіл контрольних функцій між підрозділами, зокрема перекладання обов'язків з контролю дебіторської заборгованості з відділу продажів на бухгалтерію. Така ситуація призводить до розмиття відповідальності**,** зниження ефективності управління оборотним капіталом і, як наслідок, до надмірного зростання дебіторської заборгованості (див. рис. 2.3).

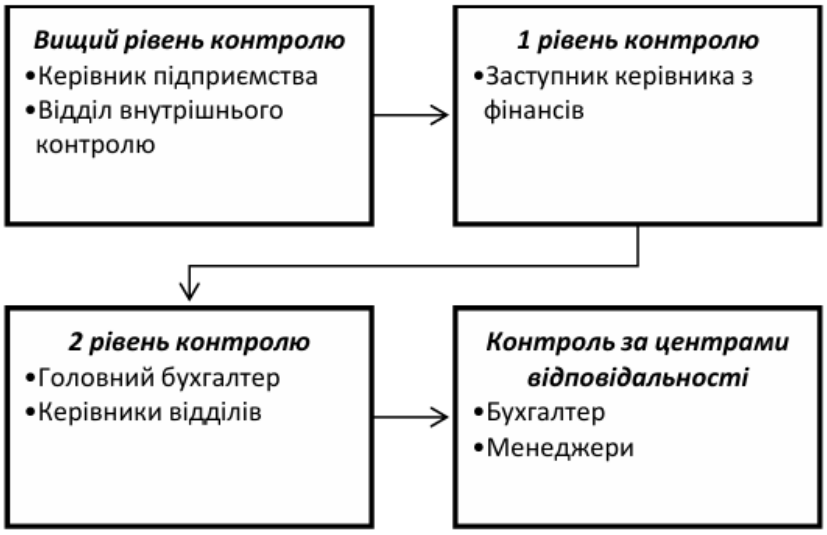

Рис. 2.3. Організація системи внутрішнього контролю операцій з грошовими коштами

Примітка: Сформовано автором.

Для усунення виявлених системних недоліків доцільно розробити та впровадити структуровану систему внутрішнього контролю операцій з грошовими коштами**,** орієнтовану на мінімізацію ризиків ліквідності, підвищення платоспроможності та оптимізацію управління дебіторською заборгованістю (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА РОЗПОДІЛ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Учасник	Функція в системі внутрішнього контролю	Завдання у Контролі Грошових Потоків
Керівник підприємства	Стратегічний контроль	Затвердження лімітів дебіторської заборгованості, контроль виконання бюджету ГП.
Відділ продажів (менеджери)	Операційний контроль	Щоденний контроль за дотриманням кредитних лімітів клієнтів, своєчасна інкасація дебіторської заборгованості.
Бухгалтерія / фінансист	Контроль обліку	Ведення платіжного календаря, щоденна звірка банківських виписок, перевірка законності первинних документів.
Центри відповідальності	Виконавчий контроль	Контроль витрачання коштів у межах затверджених бюджетів (наприклад, витрати на пальне, ремонти).

Примітка: Сформовано автором.

Впровадження ризик-орієнтованої системи внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «СТЕПСЕРВІС» є необхідною передумовою стабілізації фінансового стану**.** Поточна відсутність системності у функціонуванні системи внутрішнього контролю спричинила неконтрольоване зростання дебіторської заборгованості та зниження рівня ліквідності**.**

Запропонована модель внутрішнього контролю**,** побудована на чіткому розподілі відповідальності (відділ продажів – контроль лімітів дебіторів, бухгалтерія – облік і звітність) та визначальних процедурах контролю (впровадження платіжного календаря, авторизація великих платежів), дозволить:

- мінімізувати ризик касових розривів через прогнозування грошових надходжень;
- підвищити фінансову стійкість в умовах високого боргового навантаження завдяки контролю оборотного капіталу;
- перетворити системи внутрішнього контролю на дієвий інструмент фінансового моніторингу та раннього попередження ризиків.

Таким чином**,** нова системи внутрішнього контролю сформує основу для сталого розвитку ТОВ «СТЕПСЕРВІС» без нарощення фінансових ризиків**.**

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організаційно-методичне удосконалення процесу аналізу грошових потоків підприємства

Удосконалення управління грошовими потоками є одним із вирішальних факторів забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств. Сучасні бізнес-реалії вимагають від фінансових служб не лише точного обліку коштів, але й оперативного аналізу руху грошових ресурсів для прийняття ефективних управлінських рішень. Незважаючи на наявність стандартних методик аналізу, багато організацій стикаються з проблемами своєчасного виявлення дефіциту ліквідності, оптимізації витрат та планування інвестицій. Тому вдосконалення організаційних підходів та методик аналізу грошових потоків має безпосередній практичний вплив на підвищення ефективності фінансового управління та забезпечення стабільного розвитку підприємств.

Слід зазначити, що удосконалення організації та методики аналізу грошових потоків є комплексним процесом, що передбачає трансформацію управління фінансовими ресурсами підприємства від традиційного ретроспективного обліку до проактивного фінансового менеджменту. Метою цього процесу є забезпечення стійкої платоспроможності та оптимізації ліквідності шляхом підвищення точності та своєчасності управлінських рішень. Водночас він включає дві взаємопов’язані складові: перебудову внутрішньої організаційної структури та модернізацію методичного інструментарію для аналізу, оцінки та прогнозування грошових потоків.

На практиці організаційне удосконалення стосується змін у структурі управління та розподілі функціональних обов’язків. Його мета – вбудувати

контроль за грошовими потоками безпосередньо в операційний процес, уникаючи перекладання відповідальності лише на бухгалтерський відділ.

Ключовим моментом є відокремлення функції обліку (фіксація минулого) від функції казначейства (прогнозування та оперативне управління ліквідністю). Це забезпечує принцип внутрішнього контролю та підвищує оперативність реагування на фінансові ризики.

Впровадження концепції центрів відповідальності на підприємстві, де фінансова відповідальність делегується на рівень підрозділів (наприклад, відділ продажів відповідає за якість та інкасацію дебіторської заборгованості). Це сприяє підзвітності та підвищує мотивацію персоналу до фінансової дисципліни.

Методичне удосконалення передбачає перехід від базового аналізу фінансових показників до динамічних та прогнозних моделей, які здатні оперативно виявляти та запобігати фінансовим розривам.

Замість традиційного ретроспективного аналізу за даними Звіту про грошові потоки застосовується бюджетування грошових потоків, або так званий платіжний календар, що формується за прямим методом. Такий підхід дозволяє щоденно оцінювати та прогнозувати ліквідність підприємства, оперативно виявляти касові розриви та своєчасно приймати управлінські рішення щодо їх усунення на короткостроковому горизонті.

Використання інтегральних показників, зокрема циклу обігу грошових коштів – періоду, протягом якого кошти виведені з обігу – дозволяє виявляти приховані чинники неефективності, пов’язані з управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю. Такий аналіз дає змогу оцінити реальний стан ліквідності підприємства та своєчасно коригувати фінансові рішення для оптимізації обігу грошових ресурсів.

Розробка цільових управлінських звітів, наприклад звіту про прострочену дебіторську заборгованість за термінами, забезпечує керівництво оперативною інформацією для прийняття управлінських рішень, виходячи за межі традиційного облікового функціоналу. Такі звіти стають ефективним інструментом моніторингу фінансового стану підприємства та дозволяють

своєчасно реагувати на ризики, пов’язані з ліквідністю та дебіторською заборгованістю.

У цілому, удосконалення організації та методики аналізу грошових потоків створює міцний фундамент для прозорого та ефективного управління фінансами, що є життєво необхідним для підприємств, які працюють в умовах обмеженої ліквідності та високого боргового навантаження.

Як підкреслює Т.О. Мулик, ефективне управління грошовими потоками потребує поєднання організаційного та методичного підходів, оскільки системний аналіз руху коштів дозволяє не лише оцінювати ліквідність та платоспроможність підприємства, а й прогнозувати майбутні потреби у фінансових ресурсах [34]. Організаційний аспект передбачає чітку структуру аналітичної роботи та своєчасне формування звітності, тоді як методичний забезпечує використання як абсолютних, так і відносних показників для виявлення прихованих проблем у фінансовому управлінні. Удосконалення цих процесів створює основу для проактивного фінансового менеджменту, дозволяючи своєчасно коригувати рішення щодо дебіторської та кредиторської заборгованості, оптимізувати касові розриви та підвищувати ефективність використання грошових ресурсів.

Використовуючи попередні результати фінансового аналізу ТОВ «СТЕПСЕРВІС», можна сформулювати пропозиції щодо удосконалення організації та методики аналізу грошових потоків.

На основі попередніх результатів фінансового аналізу ТОВ «СТЕПСЕРВІС» можна сформулювати конкретні пропозиції щодо удосконалення організації та методики аналізу грошових потоків. Для цього насамперед необхідно розрахувати коефіцієнт швидкої ліквідності (КШЛ), що дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов’язання та визначити резерви для оптимізації руху грошових коштів.

$$\text{КШЛ} = \frac{\text{Усього Оборотні Активи (Р. 1195)} - \text{Запаси (Р. 1100)}}{\text{Усього Поточні Зобов’язання (Р. 1695)}} \qquad (3.1)$$

$$\text{КШЛ} = \frac{76180.7 - 39610.8}{73946.5} = \frac{36569.9}{73946.5} \approx \mathbf{0.495} \qquad (3.2)$$

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності 0,495 свідчить про те, що швидколіквідні активи (грошові кошти, їх еквіваленти та дебіторська заборгованість) покривають лише 49,5% поточних зобов'язань, що є критично низьким показником за нормативом (≥ 0,7-1,0) та підтверджує високий ризик ліквідності ТОВ «СТЕПСЕРВІС». Ситуація ускладнюється значним зростанням дебіторської заборгованості, яка збільшилася у 14,1 рази, що підкреслює необхідність удосконалення системи управління грошовими потоками для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Основною причиною низької ефективності є відсутність чітко визначеної казначейської функції, що призводить до перекладання контролю на бухгалтерію та, як наслідок, до недостатньо ефективного управління фінансовими ризиками.

Для ефективного управління грошовими потоками необхідно перейти від традиційного ретроспективного обліку до проспективного фінансового менеджменту, що передбачає прогнозування ризиків та своєчасне прийняття управлінських рішень. Такий підхід дозволяє не лише реагувати на вже наявні фінансові проблеми, а й запобігати їхньому виникненню.

Необхідно відокремити проспективний фінансовий менеджмент від ретроспективного обліку:

- *створення посади фінансового менеджера («казначея»):* на цю особу покладається відповідальність за прогнозний аналіз грошових потоків, складання платіжного календаря та оперативне управління ліквідністю. Це дозволить керівництву отримувати не лише фактичні дані від бухгалтерії, а й прогнозні попередження про можливі касові розриви;
- *чітке розділення відповідальності:* слід припинити практику, коли бухгалтерія відповідає за інкасацію. Відділ продажів має бути визначений як центр фінансової відповідальності за якість дебіторської заборгованості: вони генерують ризик і повинні його контролювати.

Враховуючи виявлені проблеми з дебіторською заборгованістю, особливо у взаємодії з великими агрохолдингами, які часто вимагають тривалі відстрочки платежів, необхідно впровадити додаткові організаційні та мотиваційні заходи для зниження фінансових ризиків.

Для усунення ризику, пов'язаного з такими клієнтами, слід:

- *організаційно затвердити регламент роботи з дебіторською заборгованістю***,** що включає процедуру встановлення та контролю кредитних лімітів для ключових клієнтів;
- *модифікувати систему мотивації відділу продажів*, щоб бонуси нараховувалися не лише за обсяг продажів, а й за своєчасне повернення коштів, зокрема за скорочення періоду обороту дебіторської заборгованості.

Для ТОВ «СТЕПСЕРВІС» критично важливим є перехід від простого констатування фінансових фактів до прогнозування грошових потоків. Аналіз циклу обігу грошових коштів повинен стати ключовим показником ефективності управління оборотним капіталом. Основна мета – точний розрахунок циклу обігу грошових коштів, що дозволяє керівництву постійно відстежувати, скільки днів кошти компанії залишаються «замороженими» в обороті через затримки платежів від агрохолдингів та визначати необхідний обсяг фінансування або комерційного кредиту. На базі цього аналізу встановлюються конкретні цільові завдання, наприклад скоротити циклу обігу грошових коштів на 5 днів протягом півроку шляхом прискорення інкасації або пролонгації термінів оплати субпідрядникам, що дозволяє підвищити ефективність використання оборотних коштів і знизити фінансові ризики.

Впровадження платіжного календаря стане ключовим інструментом ТОВ «СТЕПСЕРВІС» для запобігання касовим розривам та підвищення фінансової стійкості компанії.

Платіжний календар формується прямим методом на горизонті 1-4 тижнів і включає обов'язкові виплати (зокрема оплату субпідрядникам) та очікувані надходження від клієнтів.

Щоденний моніторинг календаря фінансовим менеджером дозволяє заздалегідь виявляти потенційні тижневі розриви ліквідності. Наприклад, якщо оплата субпідрядникам припадає на середу, а надходження від агрохолдингу очікується лише в п’ятницю, менеджер може оперативно ініціювати пролонгацію або знайти джерела короткострокового фінансування, що дозволяє уникнути касових проблем і забезпечити безперервність фінансових потоків.

Враховуючи критично низький рівень ліквідності та неконтрольоване зростання дебіторської заборгованості, удосконалення управління грошовими потоками для ТОВ «СТЕПСЕРВІС» є життєво необхідним для забезпечення його платоспроможності. Організаційні зміни мають бути спрямовані на відокремлення казначейської функції від бухгалтерського обліку та впровадження Центрів Фінансової Відповідальності, що дозволить усунути практику перекладання контролю за дебіторською заборгованістю на бухгалтерію. Методичне удосконалення передбачає перехід до проактивного аналізу з використанням двох ключових інструментів: платіжного календаря для щоденного прогнозування ліквідності та запобігання касовим розривам, а також аналізу Циклу Обігу Грошових Коштів (ЦГК), який дає змогу точно оцінювати та мінімізувати період «заморожування» коштів в оборотних активах. Реалізація цих заходів перетворить управління грошовими потоками на ефективну систему раннього фінансового попередження, що забезпечує стійкість компанії навіть за умов агресивного зростання та високого ризику ліквідності.

3.2 Удосконалення системи аудиту грошових потоків на основі ризик-орієнтованого підходу та інформаційно-технологічної підтримки

Ефективне управління грошовими потоками є головною передумовою фінансової стійкості підприємства, а тому контроль і аудит цих потоків набувають стратегічного значення. В умовах високої динаміки бізнес-середовища підприємства повинні забезпечувати не лише достовірність фінансових даних, але й належний рівень контролю за безперервністю руху грошових коштів. Саме тому удосконалення системи аудиту грошових потоків є

важливим інструментом мінімізації ризиків, підвищення прозорості фінансових операцій та забезпечення своєчасного виявлення проблем ліквідності.

Удосконалення системи аудиту грошових потоків передбачає трансформацію внутрішнього контролю від формальної перевірки відповідності до ризик-орієнтованої моделі**,** яка дозволяє зосередити ресурси аудиту на найбільш критичних напрямах. Метою такого підходу є перехід від фіксації порушень «постфактум» до створення системи раннього виявлення ризиків та надання управлінських рекомендацій, що посилюють ліквідність і стабільність підприємства. У цьому контексті аудит виконує функцію незалежної оцінки ефективності системи внутрішнього контролю, оцінюючи не лише правильність операцій, але й ефективність функціонування всієї системи внутрішнього контролю.

У сучасних умовах господарювання ефективний аудит грошових потоків має виходити за межі традиційного документального контролю та епізодичної фіксації порушень. Поступовий перехід до ризик-орієнтованої моделі висуває нові вимоги до функції внутрішнього аудиту, перетворюючи її на інструмент превентивного управління та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Відповідно, модернізація аудиторських процедур повинна бути спрямована на підвищення якості управління ліквідністю, достовірність прогнозних показників і своєчасне виявлення критичних відхилень у русі коштів.

У цьому контексті виникає необхідність структурного перегляду підходів до аудиту грошових потоків, що передбачає як удосконалення методики перевірки, так і посилення організаційної складової аудиторської функції. З огляду на це, доцільним є виокремлення ключових напрямів модернізації, які забезпечують системний вплив на якість контролю та ефективність управлінських рішень у сфері руху грошових коштів.

Основні напрями удосконалення системи аудиту грошових потоків включають:

1) *Методичне удосконалення*. Передбачає адаптацію аудиторських процедур до реальних ризиків підприємства. Зокрема:

- перехід до перевірки прогнозних інструментів – аудит платіжного календаря, тестування його точності та відповідності фактичним надходженням і виплатам;
- аналіз циклу обігу грошових коштів з метою виявлення прихованих ризиків ліквідності;
- посилення процедур аналітичного та вибіркового тестування замість суцільного документального контролю;
- формування аудиторських процедур, що враховують специфіку діяльності ТОВ «СТЕПСЕРВІС».

2) *Організаційне удосконалення*. Зосереджується на побудові правильної моделі функціонування аудиту:

- забезпечення незалежності внутрішнього аудитора та чіткого підпорядкування керівнику підприємства;
- впровадження ризик-орієнтованого планування, коли аудиторські ресурси спрямовуються на найбільш суттєві фінансові ризики;
- пріоритетна увага до зон, що мають найбільший вплив на ліквідність та безпеку коштів.

У результаті удосконалення системи аудиту підприємство отримує повноцінний механізм зворотного фінансового зв’язку. Аудиторський звіт трансформується із формального переліку порушень у структурований аналітичний інструмент, що містить оцінку фінансових наслідків виявлених відхилень, визначення їх впливу на ліквідність та оборотність коштів, а також конкретні, адресні рекомендації для керівництва та відповідальних центрів фінансової відповідальності. Такий підхід забезпечує своєчасне коригування управлінських рішень і підвищує загальну ефективність управління грошовими потоками [30].

Ризик-орієнтований підхід передбачає, що державний регулятор формує та застосовує систему нормативних вимог і наглядових процедур, спрямованих на мінімізацію потенційних негативних наслідків ризиків, властивих діяльності надавачів фінансових послуг. У межах такого підходу регулятор здійснює

ідентифікацію, оцінку та переоцінку ризиків, аналізує їх суттєвість, специфіку бізнес-моделі та масштаби діяльності фінансових установ, після чого застосовує пропорційні наглядові заходи для зниження рівня цих ризиків [16].

Узагальнюючи сутність ризик-орієнтованого підходу, можна зазначити, що його ключова перевага полягає у можливості спрямовувати аудиторські ресурси саме на ті процеси, які створюють найбільшу загрозу для фінансової стійкості підприємства. Таким чином, застосування цього підходу в системі аудиту дозволяє не лише фіксувати порушення, а й запобігати їх виникненню шляхом пріоритизації критичних зон контролю. Це особливо актуально для ТОВ «СТЕПСЕРВІС», де виявлено суттєві ризики у сфері ліквідності та управління дебіторською заборгованістю. У цьому контексті доцільно розглянути практичне застосування ризик-орієнтованого підходу саме для умов діяльності підприємства.

З урахуванням виявлених проблем та результатів попереднього фінансового аналізу, практичне застосування ризик-орієнтованого підходу для ТОВ «СТЕПСЕРВІС» передбачає концентрацію аудиту на найбільш критичних напрямках, що безпосередньо впливають на платоспроможність і стійкість підприємства:

1) *Ризик дебіторської заборгованості*. Стрімке зростання дебіторської заборгованості у 14,1 раза є ключовим сигналом до проведення поглибленого аудиту кредитної політики, системи контролю кредитних лімітів, своєчасності інкасації та відповідальності відділу продажів як центру фінансової відповідальності. Аудит у цій сфері має включати вибіркові звірки з основними агрохолдингами, аналіз прострочень та оцінку реальності погашення боргів.

2) *Ризик ліквідності.* Низький коефіцієнт швидкої ліквідності (0,495) вимагає підвищеної уваги до інструментів управління грошовими потоками. Аудит повинен перевіряти точність і регулярність оновлення платіжного календаря, якість його прогнозної частини та відповідність фактичних даних очікуваним. Окремим елементом є аудит циклу обігу грошових коштів, що

дозволяє оцінити, наскільки ефективно компанія управляє оборотним капіталом і де саме виникають затримки.

3) *Ризик шахрайства.* Незважаючи на порівняно невеликий обсяг готівкових операцій, саме вони залишаються найбільш вразливою ділянкою для розкрадань. Тому аудит повинен включати раптові інвентаризації каси, перевірку дотримання ліміту залишку готівки, аналіз правильності оформлення первинних документів та відповідності готівкових операцій внутрішнім правилам підприємства.

Таким чином, ризик-орієнтований аудит дозволяє ТОВ «СТЕПСЕРВІС» зосередити ресурси на реальних, а не формальних загрозах, забезпечуючи достовірну оцінку стану грошових потоків та підвищуючи якість управління ліквідністю в умовах фінансової нестабільності.

Для забезпечення системного підходу до аудиту грошових потоків ТОВ «СТЕПСЕРВІС» доцільно виділити конкретні зони контролю та визначити ключові аудиторські процедури для кожної з них. Це дозволяє не лише зосередитися на критичних ризиках, а й оптимізувати ресурси аудиту, спрямовуючи їх на найбільш вразливі ділянки фінансової діяльності. Таблиця 3.1 узагальнює основні зони контролю, відповідні аудиторські процедури та ризики, які вони мінімізують.

Удосконалена система аудиту грошових потоків ТОВ «СТЕПСЕРВІС» має зосереджуватися насамперед на зонах із найвищим ризиком для фінансової стійкості: розрахунках з контрагентами та банківських операціях. Проведення детального аудиту дебіторської заборгованості, зважаючи на її критичне зростання, а також перевірка функціонування платіжного календаря виступають ключовими процедурами для мінімізації ризику втрати ліквідності та виникнення безнадійних боргів. Інші напрямки, такі як касові операції та розрахунки з субпідрядниками, залишаються важливими для контролю можливого шахрайства та оптимізації циклу обігу грошових коштів, проте їх аудит здійснюється в межах ризик-орієнтованого підходу, де пріоритет

надається факторам, що найістотніше впливають на фінансову стабільність підприємства.

Таблиця 3.1

ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ЗОН КОНТРОЛЮ

Зона контролю	Основна аудиторська процедура	Мета контролю
Касові операції	Раптові та несподівані інвентаризації каси та контроль дотримання встановленого ліміту.	Мінімізація ризику розкрадання готівки та перевищення ліміту.
Банківські розрахунки	Аудит платіжного календаря: порівняння прогнозних надходжень/витрат з фактичними даними.	Запобігання касовим розривам та неефективному прогнозуванню.
Розрахунки з контрагентами	Детальний аудит дебіторської заборгованості: перевірка дотримання кредитних лімітів та письмова звірка сальдо з великими агрохолдингами.	Зниження ризику безнадійних боргів
Розрахунки з субпідрядниками	Аудит кредиторської заборгованості: перевірка законності оплати, контроль дотримання договірних термінів (для максимізації комерційного кредиту).	Недопущення штрафних санкцій та неоптимального управління центрами грошових коштів.

Примітка: Сформовано автором.

Для ТОВ «СТЕПСЕРВІС» аудит повинен бути інтегрований із новоствореною системою управління з метою забезпечення ефективного зворотного зв’язку та своєчасного реагування на виявлені ризики:

- *Оцінка центрів фінансової відповідальності:* аудит має здійснювати перевірку не лише документальної бази, а й ефективності функціонування центрів фінансової відповідальності**.** Зокрема, аудитори оцінюють використання платіжного календаря фінансовим менеджером для прийняття управлінських рішень та дотримання відділом продажів затвердженої кредитної політики.
- *Аудит бюджетної дисципліни:* регулярне порівняння фактичних витрат із затвердженими бюджетними показниками дозволяє своєчасно виявляти значні відхилення та реагувати на них, що особливо актуально в умовах низької рентабельності діяльності ТОВ «СТЕПСЕРВІС».

- *Система реагування:* аудиторський звіт повинен виконувати функцію управлінського документа, що містить адресні рекомендації для відповідальних осіб (фінансового менеджера, керівника відділу продажів) із чітко визначеними термінами усунення виявлених недоліків, забезпечуючи таким чином оперативне і цілеспрямоване підвищення ефективності управління грошовими потоками.

Впровадження інформаційних технологій істотно підвищує оперативність та ефективність аудиту, що особливо важливо для швидкозростаючих підприємств, таких як ТОВ «СТЕПСЕРВІС». Одним із ключових напрямів модернізації обліку грошових коштів є інтеграція системи «Клієнт-Банк», що дозволяє дистанційно здійснювати банківські розрахункові операції та контролювати рух коштів у реальному часі. Використання інтернет-банкінгу та телебанку забезпечує оперативний моніторинг стану рахунків і значно скорочує витрати робочого часу фінансового персоналу, підвищуючи швидкість прийняття управлінських рішень та знижуючи ризики касових розривів.

Окрім контролю за платежами, критично важливим для підприємства є моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованості, а також проведення регулярних звірок із контрагентами. Для цього доцільно використовувати автоматизовані системи обліку, зокрема «BAS Бухгалтерія», які забезпечують інтеграцію всіх функціональних підрозділів підприємства в єдину внутрішню систему управління. Такий підхід сприяє оптимізації існуючих управлінських процедур та створенню нових інструментів фінансового контролю, підвищуючи ефективність стратегічного менеджменту та прийняття оперативних рішень.

Автоматизація операцій з грошовими коштами передбачає взаємодію трьох ключових суб’єктів: контрагентів (покупців та постачальників), банківських установ та фінансово-облікового підрозділу підприємства. Результатом обробки є формування системи облікових регістрів та узагальнюючих документів, включаючи первинні синтетичні регістри (журнали-ордера), акти звірок та деталізовані й консолідовані оборотні та сальдові відомості. Ця документація слугує інформаційною базою для фінансового

аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень, забезпечуючи прозорість руху грошових коштів та оперативний контроль за фінансовою дисципліною підприємства.

Звернемо увагу, що програмний продукт «BAS Бухгалтерія» є комплексним інструментом для автоматизації облікових операцій на підприємстві незалежно від специфіки об'єкта обліку. Система забезпечує повний цикл обліку – від первинної документації та реєстрації операцій з виробництва, реалізації товарів, робіт чи послуг, до формування всієї обов'язкової звітності для контролю та взаємодії з органами державної податкової. Програмне забезпечення відповідає вимогам бухгалтерського та податкового обліку, дозволяючи оперативно готувати нормативно визначену фінансову звітність та підтримуючи прозорість і контроль за рухом грошових коштів у відповідності до чинного законодавства України.

Удосконалення системи аудиту грошових потоків ТОВ «СТЕПСЕРВІС» забезпечує ефективний контроль ключових фінансових ризиків та підвищує прозорість управління ліквідністю. Ризик-орієнтований підхід дозволяє зосередити аудиторські ресурси на критичних зонах: дебіторській заборгованості, банківських операціях та касових розрахунках, що мінімізує загрози фінансової нестійкості та шахрайства. Інтеграція аудиту з системою управління та використання інформаційних технологій, зокрема платіжного календаря і автоматизованих програмних рішень («BAS Бухгалтерія», «Клієнт-Банк»), забезпечує оперативний моніторинг руху коштів, своєчасне виявлення відхилень та підвищує якість прийняття управлінських рішень. Реалізація запропонованих заходів створює комплексний інструмент превентивного фінансового контролю, що підсилює ліквідність, оборотність коштів та загальну фінансову стійкість підприємства.

ВИСНОВКИ

Результатом кваліфікаційної роботи є теоретичне узагальнення та розробка рекомендацій щодо удосконалення управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства. На основі отриманих науково-практичних результатів можна зробити такі підсумки:

1. Запропоновано розглядати категорію «грошові потоки» як інтегрований рух надходжень і витрат грошових коштів підприємства у межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що відображає безперервність його фінансового циклу, забезпечує підтримання платоспроможності й фінансової стійкості та виступає індикатором ефективності управління капіталом.

2. Теоретико-методичні підходи до управління, аналізу та аудиту грошових потоків підприємства відображають їхню інтегративну сутність, що поєднує елементи фінансового менеджменту, обліку, контролю та сучасних інструментів аудиту. Управління грошовими потоками виступає ключовим чинником забезпечення фінансової рівноваги, платоспроможності й стратегічної стійкості підприємства, тоді як аналіз і аудит слугують основними інструментами оцінки результативності та достовірності управлінських рішень. Реалізація принципів інформативної достовірності, збалансованості, ефективності та ліквідності уможливлює системний підхід до організації управлінських процесів.

3. ТОВ «СТЕПСЕРВІС» демонструє ефективну організаційно-економічну модель діяльності, яка поєднує гнучку лінійно-функціональну структуру управління та бізнес-модель «Asset-Light», що дозволяє оптимізувати логістичні процеси без значних капіталовкладень у власний транспорт. Це забезпечує фінансову гнучкість, швидку адаптацію до змін ринку та можливість масштабування перевезень для великих корпоративних клієнтів, зокрема агрохолдингів. Основна увага зосереджена на управлінні ланцюгами постачання та якості обслуговування, водночас контроль якості послуг та маржинальність окремих замовлень залишається ключовим ризиком. Завдяки такому підходу

підприємство підтримує стабільність, конкурентоспроможність та перспективи подальшого розвитку.

4. Аналіз активів і пасивів ТОВ «СТЕПСЕРВІС» підтвердив реалізацію моделі «Asset-Light», адже необоротні активи становлять лише 1,45% від загальної валюти балансу (77 301,9 тис. грн), а діяльність компанії базується на залучених ресурсах та інформаційних технологіях. Структура пасивів свідчить про високу залежність від зовнішніх джерел фінансування: понад 95% активів формуються за рахунок короткострокових зобов'язань, у тому числі кредиторської заборгованості в обсязі 50,7 млн грн та інших поточних зобов'язань 23,1 млн грн. Фінансові результати демонструють значне зростання обсягів діяльності: чистий дохід зріс на 94,7% (з 36 375,0 тис. грн до 70 827,3 тис. грн), а собівартість – на 91,6%, що свідчить про ефективне управління витратами. Водночас рентабельність продажу залишилася критично низькою – 1,19%, із відносним падінням на 4,62%, що підкреслює підвищені фінансові ризики. Таким чином, підприємство успішно нарощує масштаби діяльності, але потребує збалансованої політики управління грошовими потоками для забезпечення фінансової стійкості.

5. У результаті дослідження обґрунтовано доцільність упровадження ризик-орієнтованої системи внутрішнього контролю грошових потоків на ТОВ «СТЕПСЕРВІС». Запропонована модель, побудована на чіткому розподілі відповідальності між керівництвом, відділом продажів, бухгалтерією та центрами відповідальності, забезпечує підвищення ліквідності, скорочення дебіторської заборгованості та мінімізацію касових розривів. Її практичне значення полягає у створенні дієвого інструменту моніторингу й прогнозування фінансових ризиків, що сприятиме підвищенню фінансової стійкості та сталому розвитку підприємства.

6. Для підвищення фінансової стійкості ТОВ «СТЕПСЕРВІС» запропоновано організаційно-методичні заходи, які мають практикоорієнтований характер і спрямовані на негайне підвищення ефективності управління грошовими потоками. Зокрема, пропонується на

організаційному рівні впровадження посади фінансового менеджера (казначея) та відокремлення казначейської функції від бухгалтерії, що забезпечить оперативне ухвалення рішень у ситуаціях ризику ліквідності. Створення Центрів фінансової відповідальності, насамперед у відділі продажів, дозволить практично усунути проблему неконтрольованого зростання дебіторської заборгованості шляхом персональної відповідальності за інкасацію та дотримання кредитних лімітів. Удосконалення методики аналізу передбачає впровадження функціонального платіжного календаря для щоденного контролю надходжень і виплат, а також систематичне застосування аналізу циклу обігу грошових коштів для оперативного виявлення «вузьких місць» в оборотному капіталі. Реалізація цих практичних рішень забезпечить здатність підприємства своєчасно виявляти касові розриви, оптимізувати грошові ресурси та підтримувати стабільний фінансовий розвиток у реальних умовах господарювання.

7. Запропоновані шляхи удосконалення системи аудиту грошових потоків дозволять ТОВ «СТЕПСЕРВІС» ефективно контролювати ключові фінансові ризики, зокрема дебіторську заборгованість, банківські операції та касові розрахунки. Використання ризик-орієнтованого підходу, інтеграція аудиту з системою управління та застосування сучасних ІТ-інструментів («BAS Бухгалтерія», «Клієнт-Банк») забезпечать своєчасне виявлення відхилень, оптимізацію оборотних коштів та підвищать оперативність прийняття управлінських рішень. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню ліквідності, фінансової стійкості та прозорості діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бербека М. Сучасні методичні підходи до управління та аудиту грошових потоків підприємства. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: матеріали XIV Міжн. наук.-практ. дистанційної конференції (м. Тернопіль, 5 грудня 2025 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2025.

2. Біндасова Ю.Б. Теоретичні аспекти формування системи управління грошовими потоками підприємства. URL: http://eprints. kname.edu.ua/410/1/388

3. Бубело А., Разборська О. Аналіз впливу системи внутрішнього контролю на ефективність управління готівкою на підприємств. *Економічний аналіз*, Том 34, № 3. 2024. С. 568-678. URL: https://doi.org/10.35774/econa2024.03.568

4. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. К.: Вища школа, 2005. 640 с.

5. Гриліцька А.В. Оцінка та оптимізація управління грошовими потоками. *Сталий розвиток економіки*, № 2(53). 2025. С. 619-626. URL: https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1297/1251

6. Державна аудиторська служба України *Офіційний сайт.* URL: https://dasu.gov.ua/

7. Державної податкової служби України. *Офіційний сайт.* URL: https://tax.gov.ua/

8. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. *Економічний аналіз.* Випуск 6. 2010 .С. 60-64. URL: surl.li/tanhjq

9. Дзюблюк О. Особливості оцінювання грошового потоку підприємства в системі банківського аналізу кредитоспроможності позичальника. *Банківська справа*, 2001. № 1. С. 8–12.

10. Дребіт Г. Теоретико-методичні аспекти аналізу грошових потоків як важливих чинників їх планування, управління та контролю. *Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка науки*. Чернівці : Черн. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2015. С. 161–169.

11. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Львів : Львівська політехніка, 2011. 844 с.

12. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 20.06.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text

13. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 20.06.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text

14. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст.365), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 03.09.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

15. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст. 400, (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 18.12.2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text

16. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 3-4, ст.10), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 30.12.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text

17. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підручник; 8-ме вид., переробл. і доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 744 с.

18. Карпушенко М., Карпушенко О. Теоретико методологічні аспекти формування системи комплаєнс-контролю. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*, №1 (23). 2023, С. 132-142.

19. Качуровський С.В. Використання Сучасних ІТ в логістичному управлінні. *Маркетингове забезпечення продуктового ринку*: Збірник тез XI

Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16 квітня 2019 р.). Полтава: ПДАА. 2019. С. 52.

20. Кемарська Л.Г., Сальник А.В. Сутність та класифікація грошових коштів та грошових потоків підприємства. *Регіональна економіка та управління,* 4 (34), 2021. С. 53-57.

21. Кириленко О.А. Фінанси підприємств : навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2021. 310 с.

22. Козаченко А.Ю. Комплексний підхід до організації та методів проведення аудиту грошових коштів підприємства. *Ефективна економіка*, № 7. 2021. С. 26-32.

23. Колісник О.П., Замогильна А.В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управлінн. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №10, 2018. С. 60-65. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4609/1/kolisnyk.pdf

24. Кривов'язюк І., Бурбан О. Удосконалення логістичної діяльності підприємства: теоретико-методичний та практичний аспекти. *Актуальні проблеми економіки,* № 4 (286). 2025. С. 289-299. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/04/4.25._topic_Igor-V.-Kryvovyazyuk-Oleksandr-V.-Burban-289-299.pdf

25. Лисько Т.Г., Луценко І.С. Основні засади функціонування логістичної системи підприємства. URL: http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-6.pdf

26. Лігоненко Л., Ситник Г. Управління грошовими потоками. К. : КНТЕУ, 2005. 255 с.

27. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками: навч. посібник. Київ, 2005. 255 с.

28. Логістика : навч. посіб. / [Мельникова К. В. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ястремської О. М. ; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 271 с.

29. Лучко М.Р. Аналіз в аудиті: окремі питання застосування. *Економічний аналіз*, Том 27, № 4. 2017. Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2017. С. 11-

19. URL: https://scispace.com/pdf/analiz-v-auditi-okremi-pitannia-zastosuvannia-2hbqnvhkmi.pdf

30. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Організація і методика аудит: навч. метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2020. 190 с.

31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text

32. Мних Є. Економічний аналіз діяльності підприємства. К. : КНТЕУ, 2008. 514 с.

33. Мулик Т.О. Організація аналізу грошових потоків на підприємстві. *Економіка та суспільство*. Випуск 40. 2022. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1442/1387

34. Мулик Т.О. Організація аналізу грошових потоків на підприємстві. *Економіка та суспільство*, № 40. 2022. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-3

35. Нікбахт Є., Гропеллі А. Фінанси / пер. з англ. В.Ф. Овсієнка, В Я. Мусієнка. Київ: Основи, 1993. 383 с.

36. Новик І. В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Наукові записки*, № 2. 2017. С. 188-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2017_2_22

37. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73, поточна редакція від 06.03.2025 р. URL: https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1

38. Панасюк В.М. Інформатизація та цифровізація: тенденції та напрями розвитку в Україні. *Інтелект XXI*, № 1. 2020. С. 160-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2020_1_31

39. Панасюк В.М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, № 25. 2020. С. 412-417.

40. Панасюк В.М. Цифровізація вітчизняного аудиту: тренди і перспективи. *Інфраструктура ринку*, Вип. 52. 2021. С. 190–194.

41. Петрицька О.С. Організація внутрішнього аудиту на підприємствах. *Приазовський економічний вісник.* Випуск 5 (16), 2019. Класичний приватний університет, С. 356-359. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/63.pdf

42. Півторак М.В. Сутність та класифікація фінансових потоків підприємства. Економіка та суспільство. 2025. № 6. С. 45-51.

43. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112), (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 05.10.2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

44. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». Наказ Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000 р., поточна редакція від 05.11.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0515-00

45. Рябчук О. Г., Коротаєва І. Р. Особливості та проблеми аудиту грошових коштів у касі та на рахунках суб'єкта господарювання у банку. *Вісник ХДУ Серія Економічні науки*. Том 2, № 29. 2018. С. 181-184.

46. Рябчук О.Г., Мосійчук Є.О. Аудит фінансової стійкості підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство.* Випуск 73. 2025. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5791

47. Савчук В.С. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ : КНЕУ, 2016. 456 с.

48. Танклевська Н. Теоретичні засади управління грошовими потоками підприємств. *Економічний вісник Причорномор'я,* № 4. *2023.* С. 167-173. URL: https://www.ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/66

49. ТОВ «СТЕПСЕРВІС». Опендатабот. *Сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру для захисту від рейдерських захоплень і контролю контрагентів*. URL: https://opendatabot.ua/c/39743160

50. Федькович І.В. Удосконалення логістичної діяльності на підприємстві. *Економіка та держава*, №1. 2018. С. 111-113.

51. Шестерняк М., Бербека М. Контроль і аудит грошових потоків підприємств: виклики воєнного часу та їхній вплив на публічні фінанси. *Фінанси та облік в умовах глобальної невизначеності та безпекових ризиків*: збірн. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студ. і молод. Вчених (м. Тернопіль, 27 трав. 2025 р.). Ч. 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. С. 46-49. URL: file:///D:/Users/ADMIN/Desktop/Konf_Fin_Oblik_2025.pdf

52. Шестерняк М.М. Глобалізаційні процеси як фактор впливу на систему обліку в Україні. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI».* Випуск 5/2020. Київ, 2020. С. 80-84. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41141/2/Shesternyak%20M%202020.%2080-84.pdf

53. Шестерняк М.М. Контроль і аудит в системі управління. Сталий розвиток економіки, Вип. № 4 (55), 2025. С. 188-96. URL: https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1408

54. Шестерняк М.М. Цифрова трансформація як фактор модернізації систем обліку, аналізу та контролю підприємства. International Scientific and Practical Conference «*Modernization of the Economy: Current Challenges and Strategic Development Guidelines*»: Conference Proceedings (Boston, USA, August 20, 2025). Boston, USA: Golden Quill Publishing, 2025. P. 42-46. URL: https://www.economics.in.ua/2025/08/20.html

55. Шестерняк М.М., Пастернак М.В. До питання оцінки фінансового стану. *The 8th International scientific and practical conference «Distance learning in universities and modern problems»* (November 07-10, 2023) Budapest, Hungary. International Science Group. 2023. P. 75-79. URL: https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/11/DISTANCE-LEARNING-IN-UNIVERSITIES-AND-MODERN-PROBLEMS.pdf

56. Щепіна Т.Г., Тітаренко А.Д. Комплексний аналіз грошових потоків державного підприємства «Антонов». *Електронне наукове фахове видання з*

економічних наук «Modern Economics», № 26. 2021. С. 178-184. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9681/1/shchepina.pdf

57. Ясишена В. Облік, аналіз і аудит як підсистеми формування інформації щодо грошових потоків підприємств. *Галицький економічний вісник*, № 5(20). 2008. С. 148-153.

58. Ясишена В.В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. *Економічний простір*, № 16. 2008. С. 123-131.

59. Laghari F., Ahmed F., López García M. de las N. Cash flow management and its effect on firm performance: Empirical evidence on non-financial firms of China. *PLoS ONE*. 2023. Vol. 18, No. 6. e0287135. DOI: 10.1371/journal.pone.0287135

60. Merna, T., Al-Thani, F. (2008), Corporate risk management, John Wiley&sons, Padstow, Cornwall, UK, 440 p.

61. Mohammadi A. Dynamic cash flow management under uncertainty: Integrating scenario planning and advanced analytical tools. *International Journal of Applied Research in Management, Economics and Accounting*. 2024. Article 32. DOI: 10.63053/ijmea.32

62. Rostami Mazouei N. Investigating the effect of cash flow management on firm performance: The mediating role of the business cycle in companies listed in the Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing with Applications*. 2024. Vol. 1, No. 2. Pp. 103–114. DOI: 10.22105/aaa.v1i2.39

63. Shesternyak M., Zabchuk V. Communication as a means of achieving quality audit services. Communication as a factor of transparency of social interaction: psychological, historical, legal, economic and political dimensions. New realities in the conditions of war and in the post-war perspective. Monograph. Monograph, Red. Jacek Mrozek, Oksana Koval. Elk 2024. Publisher: Centre for Eastern Europe Research UWM in Olsztyn. 333 p., P. 67-78. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/52813

64. Wong, W. K., & Ho, K. K. (2022). Asset-Light Strategies and Financial Performance: Evidence from the Global Logistics Industry. *The Quarterly Review of Economics and Finance, 86,* P. 156-168

ДОДАТКИ